

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav germánských studií /Skandinavistika

Bakalářská práce

Anna Fenclová

Dánská negativní expresiva a jejich překlad do češtiny

Danish negative expressives and their translation to Czech language

Praha 2024

Vedoucí práce: Mgr. Radka Stahr, Ph.D.

Poděkování:

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Radce Stahr, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, ochotu a cenné rady při zpracovávání této práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 3. července 2024

Anna Fenclová

Klíčová slova (česky):

dánština, čeština, negativní expresiva, překlad

Klíčová slova (anglicky):

danish language, czech language, negative expressives, translation

Abstrakt (česky):

Tématem bakalářské práce jsou dánská negativní expresiva a jejich překlad do češtiny. Práce má za cíl zkoumat, jak si dokážou čeští překladatelé poradit s takto specifickou kategorií slov, které má každý jazyk odlišné a mohou být často nepřeložitelné. Hlavní pozornost při analýze vybraných výrazů bude zaměřena na zachování síly při překladu, jaké kategorii dané expresivum náleží, zda se výrazně liší překlady podobných výrazů v dánštině od různých českých překladatelů a jaké druhy negativních expresiv jsou nejpoužívanější.

Abstrakt (anglicky):

The topic of the bachelor thesis is danish negative expressives and their translation into czech language. The aim of the thesis is to investigate, how czech translators can cope with such a specific category of words, which are different in each language and can often be untranslatable. The main focus in the analysis of the selected expressives will be on the preservation of force in translation, what category the given expressives belong to, wheter there are significant differences in the translations of similar expressions in danish by different czech translators, and what kind of negative expressives are most commonly used.

Obsah:

1. Úvod.....	7
2. Expresivita a její druhy.....	8
2.1. Expresivita inherentní.....	8
2.2. Expresivita adherentní.....	10
2.3. Expresivita kontextová.....	11
3. Negativní expresiva.....	13
3.1. Kletby.....	13
3.1.1. Náboženské kletby.....	14
3.1.2. Kletby spojené s nemocemi.....	14
3.1.3. Sexuální a vylučovací kletby.....	15
3.1.4. Opisné kletby.....	15
3.2. Nadávky.....	16
3.3. Vulgarismy.....	16
3.4. Mladší vs. starší generace.....	17
3.5. Negativní expresiva v češtině.....	17
4. Analýza.....	20
4.1. Kletby.....	23
4.2. Nadávky.....	27
4.3. Vulgarismy.....	32
5. Závěr.....	37
6. Literatura.....	39
7. Přílohy.....	41

1. Úvod

Bakalářská práce se bude zabývat dánskými negativními expresivami a jejich překladem do češtiny. V dánštině se vyskytuje řada negativně expresivních výrazů různých kategorií, které se v češtině vyskytovat vůbec nemusejí nebo mohou být do češtiny nepřeložitelné.

První část práce se bude zabývat základní teorií expresivity, jaké jsou její druhy a jak dané druhy rozpoznat. V návaznosti na základní uvedení expresivity vůbec představí práce charakteristiku dánských negativních expresiv, jako jsou kletby, nadávky a vulgarismy a rozřadí je do kategorií dle významu. Dále se budu zabývat negativními expresivami v češtině.

Druhá část práce bude prakticky analyzovat překládání negativních expresiv z originálu dánských textů do jejich české verze. K této analýze byly vybrány tři tituly s překlady od třech různých českých překladatelů, které byly všechny přeloženy po roce 2000. Hlavním cílem této práce je sledovat, jak si vybraní překladatelé poradili s překladem daných negativně expresivních výrazů z dánštiny do češtiny a zda při překladu došlo k posunutí negativního expresivního významu.

2. Expresivita a její druhy

Podle Františka Čermáka je expresivita chápána jako „pragmatická složka významu lexému nebo jeho výskytu, popř. i jiných jednotek, dána jako různě silný projev afektivního a volního vztahu mluvčího nebo užítím, které na pozadí syntagmatické kombinace tohoto lexému s jinými v kontextu se chápe jako neobvyklé, respektive vybočující z formy.“¹ Expresivní výraz či expresivum je tedy slovo vzniklé přetvořením nociónálního výrazu, citově neutrálního, na citově či emočně zabarvený výraz, jenž vyjadřuje postoj a hodnocení mluvčího k dané skutečnosti. Podle švýcarského lingvisty Charlese Ballyho bude expresivní každý jazykový jev spojený s emocí.² Čermák charakterizuje expresivní či emotivní komunikativní funkci jako sebevyjádření mluvčího, jeho postojů a emocí.³ Expresivní slova mohou nést buď kladné citové zabarvení, u slov hypokoristických či mazlivých, anebo také mohou být negativně zabarvená či hrubá, u slov pejorativních a vulgárních.⁴ Příkladem expresivních slov, které mají znak citové libosti, může být užití zdrobnělého jména *Karolínka* z původního neutrálního jména *Karolína*, a naopak u expresivních slov, u kterých se vyskytuje znak nelibosti či zhrubění, může být příkladem slovo *fízl* z původního neutrálního slova *policista*.

Expresivní výrazy však nevznikají pouze v psané formě, ale objevují se především v mluveném jazyce: „Mluvčímu jde zejména o to, aby upoutal a udržel pozornost posluchače“, a proto „volí často namísto výrazů stylisticky neutrálních výrazy expresivní“⁵. Jaroslav Zima ve svém díle *Expresivita slova v současné češtině* udává trojí základní dělení slovní expresivity: inherentní expresivita, adherentní expresivita a expresivita kontextová. Jak uvádí také Jílek a Bednaříková, u jednotlivých expresivit je důležité zohlednění přítomnosti či nepřítomnosti sému hodnocení, a proto také v jejich díle rozdělují expresivitu adherentní a inherentní na hodnotící (kvalitativní a kvantitativní) a nehodnotící.⁶

2.1. Expresivita inherentní

Expresivita inherentní je součástí lexikálního významu či je s ním úzce spjata. U daných výrazů poznáváme jejich expresivní charakter, aniž bychom potřebovali znát kontext.⁷

---

¹ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Praha: Univerzita Karlova, Nakl. Karolinum, 2001, s. 237.

² Srov. ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha: Nakl. Československé akademie věd, 1961, s. 6.

³ Srov. ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*, s. 19.

⁴ Srov. ZIMA, Jaroslav. *Studie lexikologická a stylistická*, s. 5.

⁵ Srov. *ibid.*, s. 9.

⁶ Srov. JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ a Jindřiška SVOBODOVÁ. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, s. 127–128.

⁷ Srov. JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, s. 78.

Expresivita je u slov inherentně expresivních jejich neoddelitelnou a stálou součástí významu.⁸ Podle Jílka a Bednaříkové je zde expresivita patrná z hláskového či slovotvorného utváření nebo lexikálního významu, a proto dále člení inherentní expresivitu na expresivitu hláskovou, slovotvornou a lexikálně sémantickou.⁹ Expresivita inherentní a její podkategorie se také dále dělí na hodnotící či nehodnotící (respektive s hodnocením nevyhraněným), což si ukážeme na příkladech jednotlivých podkategorií.

Expresivita hlásková

Tato expresivita je založena na přítomnosti hlásek a jejich skupin, jenž jsou chápány jako zvukově expresivní (*šťourat, čadit*), a nebo také na přítomnosti specifických slabičných struktur, které jsou také považovány za zvukově expresivní (*křížem krážem*).¹⁰ Expresivní příznaky obsahují často souhlásky palatální (tvrdotratové) jako *d', t', ň* ve spojení se zadními samohláskami *o, u* (*ňouma, tuňta*), nebo také u velárních souhlásek (zadotratové) *g, k, ch* (*chechtat se, grgat*).¹¹ Dále lze za expresivní považovat hláskovou skupinu *-ajs-/-ajz-*, která se používá například u přejatých cizích slov, u nichž *-ajs-/-ajz-* je součástí cizího slovního celku (*šlajsna, lajsnout*), nebo také slova začínající předponami *cv-* a *čv-* (*čvachtat*).¹² Příklady hláskových expresiv, jenž mají hodnotící charakter, mohou být *chlemtat, kňourat, ňouma* a naopak nehodnotící jako *cik cak, vrkú, žbluňk*.¹³

Expresivita slovotvorná

Jak už je z názvu patrné, tato expresivita je spjata se slovotvorbou. Nejčastěji je však slovotvorná expresivita tvořena za užití různých druhů sufixů, ať už jde o zdrobňující (deminutivní) sufixy jako například *-ánek (mamánek), -átko (děťátko), -eček (chlapeček), -iček (staříček), -inko (malinko), -ičko (maličko)* nebo sufixů zveličujících (augmentativní). Expresivní charakter také mají slova označující osoby, přičemž se tvoří za pomoci záporných prefixů *ne-, anti-* (*necita, antivakcer*) nebo také zveličující prefixy jako *mega-, giga-, super-* (*superdrbna*) nebo zdrobňujících *pidi-*.¹⁴ Kromě expresivních sufixů a prefixů může být expresivita slovotvorná tvořena reduplikací, tedy zdvojením hlásek, samohlásek nebo celých

⁸ Srov. ZIMA, Jaroslav. *Studie lexikologická a stylistická*, s. 12.

⁹ Srov. JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, s. 78.

¹⁰ Srov. *ibid.*, s. 79.

¹¹ Srov. ZIMA, Jaroslav. *Studie lexikologická a stylistická*, s. 12.

¹² Srov. *ibid.*, s. 12–13.

¹³ Srov. JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ a Jindřiška SVOBODOVÁ. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*, s. 127–128.

¹⁴ Srov. JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*, s. 79.

slov (*malý – malinký – malilinký*).¹⁵ Opět hodnotícími mohou být slova jako *antitalent*, *megapárty*, a naopak s nevyhraněným hodnocením jako *dívčina*, *čertovina*, aj.¹⁶

Lexikálně sémantická expresivita

Pod lexikálně sémantickou expresivitu řadíme částice (např. *at', kéž, no*)¹⁷ a citoslovce, at' už onomatopoická citoslovce, která foneticky napodobují zvuky (*žbluňk, brrr, vrkú*), či volní (*hrome, auvajs*).¹⁸

Kromě částic a citoslovcí patří k lexikálně sémantické expresivitě také frazémy. Jílek a Bednářová uvádějí, že expresivní frazémy jsou velmi dominantní, co se hodnocení týče. V lexikálním významu je obsažena právě jejich kvantitativní nebo kvalitativní expresivita, a proto jako takové patří expresivní frazémy pod inherentní, lexikálně sémantická expresiva.¹⁹ Pokud chceme zjistit expresivitu či hodnotící charakteristiku daného frazému, musíme pro daný frazém najít jeho synonymní označení téže skutečnosti, na základě čehož lze daný frazém konfrontovat, případně odpovídající metajazykový opis. V případě, že existuje alespoň jedno synonymní pojmenování či jeden metajazykový opis obsahující expresivní konotaci, lze o daném frazému tvrdit, že je expresivní.²⁰ Pokud rozdělujeme na hodnotící a nehodnotící, lze tedy uvést na příkladech jako *dutohlav* (okazionalismus od dutá hlava), *herka*, *natáhnout bačkory* jako hodnotící, a *ejhle*, *ha*, *hm* jako nehodnotící.

2.2. Expresivita adherentní

Na rozdíl od expresivity inherentní, kde dokážeme rozpoznat expresivní charakter přímo v základním významu slova, je expresivita adherentní jejím opakem. Slovo zde získává adherentní expresivitu až sémantickou změnou.²¹ Větší část slov naší slovní zásoby má svůj základní význam neutrální a popisuje obecné pojmy, avšak některá z těchto slov mohou nabývat v určitém kontextu expresivních znaků – tato expresivita vychází z přenosu pojmenování na jinou skutečnost, přičemž základní význam daného slova zůstává stále

¹⁵ Srov. JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*, s. 79..

¹⁶ Srov. JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ a Jindřiška SVOBODOVÁ. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*, s. 127.

¹⁷ Srov. JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*, s. 80.

¹⁸ Srov. KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*. Olomouc: Univ. Palackého, Pedagogická Fak, 2001, s. 35.

¹⁹ Srov. JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ a Jindřiška SVOBODOVÁ. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*, s. 127.

²⁰ Srov. *ibid.*, s. 127–128.

²¹ Srov. KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*. Olomouc: Univ. Palackého, Pedagogická Fak, 2001, s. 35.

neexpresivní a jeho expresivní význam se objevuje až v jeho druhotném variantním významu.²² Dochází zde k procesu, kdy daný výraz nabývá kromě svého objektivního významu i expresivní význam, a kde lze expresivitu rozpoznat až z určitého kontextu, i když je expresivita pravděpodobně již ve slově zakořeněna.²³ Příkladem může být slovní spojení *oťukávat něco*, jehož význam v neutrálním tvaru by mohl být například *Musím kladívkem oťukat zeď*. Avšak v jiném kontextu by toto slovo mohlo mít význam jako *předběžně zjišťovat, zkoumat*.²⁴ Kontext je u této expresivity klíčový: „Na kontextu může být u adherentních expresiv, která obsahují hodnocení, závislá i kvalitativní charakteristika expresiva, ta může oproti ve významu obsažené primární hodnotící charakteristice kladné změnit ráz na zápornou, případně ze záporné na kladnou (přepólování kvality hodnotící charakteristiky).“²⁵ Kladnou hodnotící charakteristiku lze například pozorovat u variantních významů jednotek, jenž zaznamenávají charakteristické rysy či vlastnosti (*Ona je taková laňka*), u vztahu k subjektu (*On je můj poklad*) nebo také například u pojmenování místa (*Portugalsko, to byl ráj*). Zápornou hodnotící charakteristiku lze nalézt v hodně podobných příkladech jako u kladné, jako například *Monika je pěkná kráva, On se ke mně úplně plazil a prosil, Ten starej hňup posel*. Zde jsme si uvedli pár příkladů u hodnotící expresivity, ať už kladné či záporné. Na druhé straně expresivita s hodnocením nevyhraněným může být patrna ve výrazech jako *je tu vymeteno* (synonymum prázdno) anebo *rostlina vylezla z hlíny* (synonymum vyličila, vyrostla).²⁶

2.3. Expresivita kontextová

V oblasti lexikologie zkoumáme z výše uvedených expresivit expresivitu inherentní a adherentní, avšak obě tyto expresivity mohou také být v určitých případech prostředky stylistickými. Expresivita kontextová na rozdíl od inherentní a adherentní není nijak spojena se změnou významu slova, a je tudíž pouze jevem stylistickým.²⁷ Je tomu tak, jelikož vzniká pronikáním různých stylistických vrstev či výrazových prostředků, které neodpovídají svým věcným významem danému kontextu – jsou sémanticky nekompatibilní, což tvoří kontrast, který vede k jakémusi logickému rozporu, na kterém je tato expresivita založena.²⁸

²² Srov. JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*, s. 78.

²³ Srov. KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*, s. 35.

²⁴ Srov. ZIMA, Jaroslav. *Studie lexikologická a stylistická*, s. 10.

²⁵ JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*, s. 82.

²⁶ Srov. JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ a Jindřiška SVOBODOVÁ. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*, s. 128.

²⁷ Srov. ZIMA, Jaroslav. *Studie lexikologická a stylistická*, s. 10.

²⁸ Srov. LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Praha: Apostrof, 2012, s. 59.

Na lexikální úrovni vzniká tato expresivita v bezprostředním kontextu – zakládá se na nesouladném, inkongruentním užití lexikálních jednotek. Tato inkongruence může vzniknout dvojím způsobem. První možností je užití dané pojmenovací jednotky, jejíž význam je v kontextu v absolutní rozepři s označovanou skutečností a v jejímž důsledku je porušena absence hodnocení i kritérium přesnosti označení, např. *Předložil své třístránkové dílo.*²⁹ Díky tomuto jevu se zde objevuje přítomnost hodnocení dané skutečnosti, které je zpravidla negativní, a je tím ironie, jejíž typickou charakteristikou je právě zřetelná inkongruence užití lexikálních jednotek.³⁰ Zároveň je i důsledkem nepřesnosti označení.³¹ Další způsob vzniku inkongruence spočívá v užití takových jednotek, které označují skutečnost, avšak nevhodnost jejich aplikace tkví ve stylové charakteristice. Touto metodou se neporušuje kritérium přesnosti, avšak může dojít k porušení absence hodnocení.³²

---

²⁹ Srov. JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ a Jindřiška SVOBODOVÁ. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*, s. 114.

³⁰ Srov. JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*, s. 59–60.

³¹ Srov. JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ a Jindřiška SVOBODOVÁ. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*, s. 114.

³² Srov. *ibid.*

3. Negativní expresiva

Negativní expresiva jsou expresivní výrazy, jež nesou zvláštní znaky hrubosti či negace. Pod tímto pojmem se rozumí kletby, nadávky a vulgarismy. Podle dánské lingvistky Signe Tonsberg fungují negativní expresiva jako jazykový zesilovač a používají se k vyjádření emocí a postojů a často referují k tabu či stigma v naší kultuře.³³ Lze také říci, že tyto výrazy slouží jako druh uvolnění či ventilu, kdy si vyslovením daného výrazu ulevíme.³⁴ Veškerému tomuto popisu odpovídá pojem vulgarismus neboli sprosté či hanlivé slovo. I když nám kletby a nadávky mohou často znít, že jde o jedno, a to samé a že mezi sebou splývají, je mezi těmito pojmy poměrně velký rozdíl. Každá z těchto kategorií plní odlišné funkce a je užívána v různém kontextu a za různým účelem.³⁵

Tato kapitola se bude zabírat rozdělením a kategorizací negativních expresiv jak v češtině, tak v dánštině. Ze začátku se budu věnovat klíčovým pojmům, a to jsou kletby, nadávky a vulgarismy. Jako první uvedu definici kleteb a následně kletby rozdělím do kategorií podle významu v dánštině. Následně se budu věnovat nadávkám a vulgarismům. Dále budu chtít odpovědět na otázku, zda mladší generace kleje či nadává více než ta starší. Závěrem se budu zabývat tím, jaká je situace u negativních expresiv v češtině.

3.1. Kletby

Pojem kletby v dánštině vystihuje slovo *bandeord*. Kletby jsou často výrazem, který je přáním či zakletím něčeho špatného či zlého. Podle Jørgensen a Quist mají kletby tři charakteristické rysy. První rysem je, jak už bylo výše zmíněno, že kletby se používají pro něco, co je společensky a kulturně považováno za tabu či stigma. Jelikož jsou kletby závislé také na čase, síla kleteb se v průběhu doby může měnit, tzv. to, co bylo dříve považováno za silnou kletbu, už dnes nemusí mít tak silný význam: „V Dánsku v dřívějších dobách nábožensky založená kletba jako *sgu* a *for fanden* pravděpodobně vypadala mnohem silněji než dnes, kdy náboženství hraje o trochu menší roli“.³⁶ Kletby lze použít k vyjádření postojů a pocitů mluvčího, jako například k projevu podrážděnosti, ke zdůraznění něčeho důležitého nebo také pro vyjádření překvapení, znechucení, radosti atd. Charakteristickým rysem kleteb je také to, že by se neměly brát úplně doslovně, a právě jejich význam je určen podle toho, v jakém

³³ Srov. ERIKSEN TONBERG, Signe. *Bandeord... UD & SE*. roč. 2010, č. 2, s. 27–28.

³⁴ Srov. ERIKSEN TONBERG, Signe. *Bandeord...*

³⁵ Srov. JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*. København: Hans Reitzels Forlag, 2008, s. 99.

³⁶ I Danmark i ældre tider har religiøst baserede bandeord, som for eksempel *sgu* og *for fanden* sandsynligvis virket voldsommere, end de gør i dag, hvor religionen spiller en mindre rolle“, překlad AF, JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*. København: Hans Reitzels Forlag, 2008, s. 99..

kontextu či funkci jsou použity.³⁷ Kletby, které užíváme, vypovídají také o tom, jakého věku, pohlaví, temperamentu a sociálního postavení jsme.³⁸ Dánské kletby jsou klasicky děleny do čtyř kategorií dle významu. Jsou tím náboženské kletby (*de religiøse bandeord*), kletby spojené s nemocemi (*de syge bandeord*), kletby spojené s vylučováním (*de latrinære bandeord*) a opisné kletby (*de pæne bandeord*).

3.1.1. Náboženské kletby

Jak už je z názvu patrné, tyto kletby se týkají náboženského světa. Náboženské kletby jsou nejpočetnější a nejstarší kletby v dánštině. Některé z těchto kleteb odkazují k dobám před reformací, kdy Dánové byli ještě katolíci, ale v současné době jsou už uplatňované jen velmi zřídka a někteří Dánové pravděpodobně ani jejich význam znát nebudou.³⁹ V přítomnosti jsou však stále používané kletby zahrnující d'ábla (*fanden*) a peklo (*helvede*), které pocházejí přímo z doby reformace.⁴⁰ Nejčastěji se používají ve spojení s předložkou *for* (*for satan, for helvede, for fanden*). Náboženské kletby se týkají také často Boha (*Gud*). Zvláštní náboženskou kletbou je *sgu*, která je zkráceninou *så Gud* (*Ach Bože, Můj bože*), avšak v přítomnosti už nefunguje přímo jako kletba, ale spíše jako vyplňující slovo:⁴¹ „Když do věty vložíte *skam*, znamená to, že očekáváte, že informace příjemce překvapí, ale po chvíli s tím bude souhlasit. Stejně tak *sgu* označuje vztah k příjemci. Když vložíte do věty *sgu*, znamená to, že trváte na svém předloženém úhlu pohledu, bez ohledu na to, co si příjemci může myslet.“⁴²

3.1.2. Kletby spojené s nemocemi

Tyto kletby se používaly jako druh zařikávání, jejichž vyslovením se člověk snažil zarazit obávané nemoci. Typickými kletbami jsou *kræft æde mig* nebo *kraftedeme* (*at' mě sežere rakovina*) a *pokker*, což je složenina z *pest* (*mor*), *kopper* (*neštovice*) a *syphilis*.⁴³ Pojem *pokker*

³⁷ Srov. JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*, s. 99.

³⁸ Srov. ERIKSEN TONSBORG, Signe. *Bandeord...*, s. 27.

³⁹ Srov. HEIDEMANN ANDERSEN, Margrethe a Marianne RATHJE. *Fuck, sgu og søreme*. . roč. 2005, č. 2 Juni.

⁴⁰ Srov. HEIDEMANN ANDERSEN, Margrethe a Marianne RATHJE. *Fuck, sgu og søreme*. . roč. 2005, č. 2 Juni.

⁴¹ Srov. SØRENSEN, Rasmus Bo. *Sgu- ikke længere et bandeord*. [online]. 2011. Dostupné z: <https://www.information.dk/kultur/2011/05/sgu-laengere-bandeord>

⁴² „Når man sætter ‚skam‘ ind i en sætning, betyder det, at man forventer, budskabet vil overraske modtageren, men at han herefter vil være enig. På samme måde angiver ‚sgu‘ en relation til modtageren. Når man sætter ordet ind i en sætning, betyder det, at man insisterer på det synspunkt, man fremfører, uanset hvad modtageren måtte mene“, překlad AF. SØRENSEN, Rasmus Bo. *Sgu- ikke længere et bandeord*. [online]. 2011. Dostupné z: <https://www.information.dk/kultur/2011/05/sgu-laengere-bandeord>

⁴³ Srov. JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*, s. 101.

už se dnes běžně nevyskytující jako označení pro nemoc, avšak v současnosti se tento výraz používá jako jiné označení pro ďábla, např. ve spojení *gå pokker i vold*.⁴⁴

3.1.3. Sexuální a vylučovací kletby

Tato skupina kleteb a vulgarismů se týká primárně výrazů spojených s vylučováním a z oblasti sexuálního života a jsou nejnovějšími kletbami v dánštině.⁴⁵ Typickými kletbami z této oblasti jsou výrazy jako *lort (hovno)*, *skide (sračka)*, *pisse (chcanky)* atd.

Patří sem také anglické kletby jako *fuck*, *fucking* a *shit*, které se začaly používat v dánštině od 90. let 20. století díky anglo-americkému vlivu, který se výrazně podílel na proměnách dánského jazyka a kultury posledních pár desetiletí. I když jde o hrubší výrazy v angličtině jako *fuck* a *fuck you*, nemusejí být vnímány až tak silně jako v dánštině, jelikož jde stále o převedené slovo z cizího jazyka.⁴⁶ Zachování slova v angličtině lze přirovnat k opsání a tudíž i k zmírnění – výraz bude mnohem silnější, pokud dojde k užití dánského *knep* namísto anglického synonyma *fuck*.⁴⁷ *Fuck* odkazuje na tabuizovanou oblast sexu, ale když se používá jako kletba, nepoužívá se v doslovném smyslu.⁴⁸ *Fuck* jako kletba se často vyskytuje nebo spíše je součástí různých frází a je používána v některých situacích téměř automaticky, aniž bychom o tom přemýšleli.⁴⁹

3.1.4. Opisné kletby

Kletby mohou být natolik urážlivé, že se je člověk snaží někdy zlehčit, aby nebyly tak silné. Právě pomocí opisu lze původní kletby zlehčit či zmírnit a učinit je tak běžnějšími či akceptovatelnějšími. Dochází zde k procesu, kdy se kletba přetransformává tak, aby stále vypadala jako kletba, ale nebyla napřímo kletbou.⁵⁰ Existuje několik způsobů, jak tak učinit. Jednou z možností opisu je zaměnit příliš silné slovo v kletbě slovem přijatelnějším. Pokud nechceme například v náboženských kletbách přímo oslovovat ďábla (*fanden*) či Boha (*Gud*), lze tyto pojmy také opsat, jako například z dánského *Jesus* se stává *jøsses*.⁵¹ V dánštině je také silnou náboženskou kletbou výraz *Satan*, jenž lze opsat pomocí mužského jména *Søren*, který

⁴⁴ Srov. HEIDEMANN ANDERSEN, Margrethe a Marianne RATHJE. *Fuck, sgu og søreme*.

⁴⁵ Srov. RATHJE, Marianne a Daisy S. GRANN. *Unge og gamle holdninger til bandeord*. . roč. 2011, č. 4, s. 2.

⁴⁶ Srov. ERIKSEN TONSBORG, Signe. *Bandeord...*, s. 27.

⁴⁷ Srov. *ibid.*

⁴⁸ Srov. SCHMIDT, Anders Thorup et al. *Mysteriet om fuck: En semantisk analyse af den emotive interjektion fuck i det danske sprog*. 2015, s. 10.

⁴⁹ Srov. *ibid.*

⁵⁰ Srov. JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*, s. 101.

⁵¹ Srov. LUND, Jørn a Rasmus BREGNHØI. *Og så tager vi den derfra*. København: Gads Forl, 2007, s. 51.

se používá například v kletbách jako *for søren, søreme nebo sørenjenme*. *Satan* lze také opsat zlehčujícími výrazy *for sytten* nebo *for katten*.⁵² Toto všechno je vlastně způsob, jak si vypůjčit trochu tabuizovaného efektu kletby, aniž byste porušili přijatou normu, že se nekleje.⁵³

Dalším možností zlehčení je hláskování nebo změna vyslovování, kdy slovo *lort* (*hovno*) se hláskuje *l-o-r-t* nebo slovo *røven* (*prdel*) se může vyslovovat se zavřeným *ø* a s protažením do další slabiky.⁵⁴

Jak už jsem zmiňovala výše, často se také používají výpůjčky z cizího jazyka jako *fuck*, *shit* atd. V anglicky mluvících zemích se považuje *fuck* za silnější kletby, avšak při použití tohoto anglického výrazu v dánštině, nezní tento výraz pro Dány tak silný, než kdybychom daný výraz přeložili z angličtiny do dánštiny. Jinými slovy, při použití anglického *fuck* v dánštině bude tento výraz stále slabší, jelikož stále jde o výpůjčku z jiného jazyka než z mateřského. Pokud Dán použije *fuck*, bude tento výraz z cizího jazyka stále ještě daleko od jeho základního významu, takže v porovnání s jeho dánským ekvivalentem *for satan* bude znít mnohem jemněji.

3.2. Nadávky

Nadávky by byly nejlépe překládány do dánštiny jako *skældsord*. Nadávky jsou hanlivá slova, která se používají k zesměšnění či urážení jiné osoby, jsou mířeny na určitou osobu. Typickou charakteristikou nadávky je to, že musí být hanlivá či zlá, aby u příjemce vyvolala nepříjemnou reakci.⁵⁵ Zároveň by také neměla být brána úplně doslovně, což platí i pro klení. Stejně jako klení čerpají nadávky z něčeho, co je společností tabuizované. Nadávky lze podobně jako kletby zařadit do různých kategorií podle významu daného výrazu, jako např. sexuální (*luder, svans, pik, vatpik, lebbet*), vylučovací (*Pismyrrer, horeunge*), nemoci a handicap (*idiot, fjols, åndssvag, sindssyg, retarderet*) atd.

3.3. Vulgarismy

Vulgarismus je obecný pojem pro negativní a silně emotivní výraz (a slov odvozených), pod který spadají svým způsobem jak kletby, tak nadávky. Vulgarismy jsou považovány za hrubé a nevhodné a mohou být z tabuizovaných okruhů, jako např. ze sexuálních (*péro, kunda*), exkrementálních (*hovno, sračka*) atd.⁵⁶ Tento pojem se může zdát zavádějící, jelikož lze říci o kletbách a nadávkách, že jsou také vulgarismy. Já v této práci přijímám vulgarismy jako

⁵² Srov. HEIDEMANN ANDERSEN, Margrethe a Marianne RATHJE. *Fuck, sgu og søreme*.

⁵³ Srov. JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*, s. 101.

⁵⁴ Srov. HEIDEMANN ANDERSEN, Margrethe a Marianne RATHJE. *Fuck, sgu og søreme*.

⁵⁵ Srov. JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*, s. 103–104.

⁵⁶ Srov. ERIKSEN TONSBORG, Signe. *Bandeord...*, s. 30.

negativně expresivní slova, která nejsou přímým zaklením a zároveň nejsou směřovány na určitou osobu, jako nadávky. Příkladem vulgarismů mohou být věty *Kočka se vysrala na zem a Honza šlápnul do hovna*.

3.4. Mladší vs. starší generace:

Často se spekuluje, zda mladší generace kleje více než starší generace. Dánská lingvistka, Marianne Rathje, prováděla výzkum se ženami z třech různých věkových kategorií, aby zjistila, zda mladší generace kleje více než ta starší. Výsledek výzkumu byl překvapivý, jelikož představa, že mladší generace používá více sprostých slov jak starší generace, byla nepravdivá.⁵⁷ Skutečnost je taková, že mladá generace používá jiné typy kleteb než starší generace. Podle Jørgensen a Quist uplatňuje mládež nejvíce kleteb týkajících se vylučování a sexu jako *pisse, skide, lort*, ale také používají často výpůjčky z angličtiny (*fuck, shit*).⁵⁸ Rathje uvádí, že mládež používá téměř stejné množství slov této kategorie jako těch náboženských (nejčastější je *sgu*), avšak nepoužívají často kletby spojené s nemocemi. Střední a starší populace používá ve velkém měřítku náboženské kletby (cca 95 %). Nejpoužívanější kletbou střední generace je *sgu*, následují kletby spojené s Bohem (*gud, du godeste*) a kletby s mužským jménem *Søren (søreme, for søren)*. Kletby u starších jsou velmi podobné jako u středního věku. Nejpoužívanější jsou náboženské termíny spojené s Bohem a následují také kletby se jménem *Søren*.⁵⁹ Výsledkem je, že všechny generace klejí stejně, avšak mladší generace používá jiné typy kleteb, které střední a starší generace téměř nepoužívají.

3.5. Kletby a nadávky v češtině

Slovenský jazykovědec Lubomír Ďurovič ve svém článku *Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích* udává oblasti, které v současnosti ve střední a východní Evropě porušují společenská tabu. Jsou tím oblasti sexuálního chování, vylučování a pohlavní orgány, křesťanské hodnoty a eschatologie.⁶⁰ Dále toto spektrum dělí do tří hlavních typologických oblastí, které jsou pro slovanské jazyky společné – oblast sexuální, análně-vylučovací a eschatologická.⁶¹

Oblast křesťanská a eschatologická se týká slov, která jsou spojena s křesťanskými hodnotami, zvláště s Božím jménem, a s oblastí posmrtného života (převážně nebe a peklo). Ďurovič ve svém článku udává, že podobně jako v němčině si lze v češtině povšimnout

⁵⁷ Srov. HEIDEMANN ANDERSEN, Margrethe a Marianne RATHJE. *Fuck, sgu og søreme*.

⁵⁸ Srov. JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*, s. 101–102.

⁵⁹ Srov. HEIDEMANN ANDERSEN, Margrethe a Marianne RATHJE. *Fuck, sgu og søreme*.

⁶⁰ Srov. ĎUROVIČ, Lubomír. *Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích*. 1996, s. 46.

⁶¹ Srov. *ibid.*

postupného ubývání expresivní hodnoty u náboženského klení, které v jazyce stále zůstalo, avšak přebývají pouze jako slabá citoslovce (*hergot, kruci, krucifix, pane bože* atd.), a právě proto tato oblast náboženského klení byla v češtině nahrazena jinou početnou skupinou, a to análně-vylučovací.⁶² Jak už bylo zmíněno výše, naopak pro Dány jsou negativní expresiva týkající se pekla, ďábla atd. mnohem silnější, než je tomu v češtině, kde expresiva spojená s ďáblem či peklem nejsou vnímána s vulgárním podkontextem.

Mezi favority análně-vylučovací oblasti řadíme bez pochyby *hovno, srát, prdel* a slova od nich odvozená. Jak Ďurovič zmiňuje, bohatý zdroj českých expresivních slov představuje kmen *sr-át, ser-u*, od něž je odvozeno spousta sloves, substantiv i adjektiv – *nasrat se, nasraný, posrat něco, posraný, posrat se, vysrat se na něco, srát na někoho, sranda, sračka, zasraný, průser* atd.⁶³ Slovo *srát* je negativně expresivní výraz od *vykonávat potřebu*, jehož původní význam pramení z původního označení pro *špínu či smetí*.⁶⁴ Dnešní význam slova *hovno* pramení z původního všeslovanského označení pro *kraví lejno*, od něhož je odvozen.⁶⁵ Výraz *hovno* nese speciální funkci, díky kterému lze vyjádřit ve větě negaci – *Hovno vidíš, Umíš úplný hovno* – v těchto případech by šlo slovo *hovno* nahradit ve větě slovem *nic* a význam by stále zůstal stejný.⁶⁶

U sexuálních negativních expresiv se nejčastěji setkáváme s výrazy jako *kurva, píča, kunda, kokot, prcat, mrdat, čůrák* atd. Tato kategorie patří v češtině k těm nejsilnějším vulgárním výrazům, avšak význam většiny z nich v ostatních slovanských jazycích pramení z absolutně asexuálního slova – kmen slova *mrdat* lze nalézt ve více slovanských zemích s významem *pokrčit* nebo také *krátký energetický pohyb*, a nebo pojem *čůrák*, jenž je odvozen od slova *čůrat*, které je běžně používáno bez vulgárního významu.⁶⁷ Toto tvrzení lze dále potvrdit na příkladu slova *kokot*, jenž je vulgárním výrazem pro penis nebo také nadávkou, která označuje nepříjemného člověka. Etymologie slova *kokot* pramení z ostatních jazyků východní Evropy, které nese označení pro kohouta,⁶⁸ což je velmi podobné i u slova *kurva* (vulgární označení pro prostitutku, avšak více používané jako obecná kletba), kde *kurva* je obecné označení pro slepici.⁶⁹

Mezi typické k análně-vylučovací a sexuální kletby patří slova jako *kurva, doprdele, dopiči*. Stejně jako v dánštině, se u opisných kleteb snažíme výraz zlehčit či zjemnit a opsat ho.

⁶² Srov. ĎUROVIČ, Lubomír. *Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích*. 1996, s. 46..

⁶³ Srov. ĎUROVIČ, Lubomír. *Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích*. 1996., s. 61–63.

⁶⁴ Srov. REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, 2001, s. 596.

⁶⁵ Srov. *ibid.*, s. 212.

⁶⁶ Srov. ĎUROVIČ, Lubomír. *Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích*, s. 53.

⁶⁷ Srov. *ibid.*, s. 51.

⁶⁸ Srov. REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*, s. 284.

⁶⁹ Srov. ĎUROVIČ, Lubomír. *Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích*, s. 51.

Na místo výrazu *doprdele* ho přetvoříme na jemnější výraz (eufemismus) *doprčic* či *doprkýnka*, kdy se vlastně hravým způsobem snažíme zachovat podobu slova, avšak výraz není tak hrubý.⁷⁰ V tomto případě dochází k zachování prvních dvou slabik *do-pr*, a následně je výraz *prdel* nahrazen jiným slovem, jenž začíná na *pr*. Podobně je to s opsáním výrazu *tyvole* na *tyvogo*, kdy zachováváme první dvě slabiky. Obecně lze říci, že spousta těchto slov má své jemné protějšky, eufemismy (*průšvih* – *prúser*).

Co se týče nadávek a vulgarismů v češtině, nejčastější jsou análně-vylučovacího rázu (*Ty seš fakt sračka*, *Seš jenom kus hovna*)⁷¹, oblasti sexuální (*Ty kokote*, *Ty kurvo*, *Monika je piča*, *Šukal jsem s Markétou*), ale zároveň, podobně jako v dánštině, se také nadává na určitý mentální či fyzický handicap (*Ty seš idiot*, *Ty kripke*, *Ty seš mentál*). Nadávky mohou však být často i ze živočišné říše (*To je ale kráva*, *Ty vole*, *On je vůl*).

V dánštině je užívání anglických negativních expresiv jako *fuck* a *shit* velmi časté, zvláště u mladší generace. Oproti dánštině, je v češtině užívání anglických negativních expresiv mnohem slabší než v dánštině, avšak stále se užívají. Je třeba podotknout, že téměř všichni Dánové, ať už starší či mladší generace, umí skvěle anglicky. Většina starší generace v České republice však anglicky moc neumí nebo umí pouze lehké základy. Jeden z hlavních důvodů, proč starší generace stále bojuje s angličtinou, bude pravděpodobně jejich povinnost učit se rusky během komunistického režimu. Bakalářská práce Petra Mrhálka se zabývá vulgarismy v českém a švédském prostředí a zohledňuje i anglicismy. V jeho výzkumu a grafu lze vidět, že se v češtině anglická negativní expresiva sice užívají, avšak oproti švédštině v mnohem menší míře. Lze očekávat, že podobná situace panuje i při srovnání s dánštinou.⁷²

---

⁷⁰ Srov. *ibid.*, s. 53.

⁷¹ Srov. ĀUROVIČ, Lubomír. *Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích*. s. 51..

⁷² Srov. MRHÁLEK, Petr. *Vulgarismy a jejich vnímání v českém a švédském prostředí*, Masarykova univerzita, s. 39–41.

4. Analýza

Negativní expresiva mohou být velkým oříškem, co se týče překládání. Ať už jde o nalezení správného ekvivalentu, či převedení pomocí jiného výrazu a zároveň zanechání stejné síly překládaného slova. To vše může být pro překladatele velmi obtížné. Negativní expresiva jsou tak specifickou jazykovou kategorií, kterou má každý jazyk velmi odlišný, a v tom tkví i daná problematika překladu. Jak už jsme si v předešlé kapitole nastínili, dánská negativní expresiva obecně nejvíce referují k tabu týkajících se náboženského světa, vylučování, sexuálního života, mentálního a fyzického handicapu či nemoci. Negativní expresiva se často mohou tvořit i opisem, za účelem zmírnění a zlehčení daného výrazu. V češtině najdeme negativní expresiva velmi podobného rázu jako v dánštině, avšak nejoblíbenější skupinou negativních expresiv jsou ty z říše vylučování a sexuálního života. Oproti dánštině se v češtině nepoužívá tolik negativních expresiv, které by se týkaly náboženského života, avšak pokud se v češtině užijí, mají absolutně rozdílnou sílu expresivity, než je tomu v dánštině.

Následující analýza se bude zabírat rozborem negativních expresiv a jejich problematikou, co se týče překladu, ve vybraných textech. K analýze byla vybrána tři odlišná dánská díla, od třech různých dánských autorů. Každá z těchto knih je přeložena do češtiny od jiné české překladatelky a vydána v České republice po roce 2000.

První knihou je dílo od Hans-Jørgena Nielsena *Foldboldenglen* (1979), přeloženo do češtiny Helenou Březinovou v roce 2004 v českém znění *Fotbalový anděl*. Děj románu se odehrává v 60. letech 20. století. Protagonistou je mladý muž, jenž je zapáleným fanouškem fotbalu, avšak fotbal pro něj není jen zábavou, nýbrž často i únikem či metaforou pro jeho vnitřní zápasení se životem a okolním světem.

Druhým vybraným dílem je román *Mit venskab med Jesus Kristus* (2008) od dánského autora Larse Husuma. Tato kniha byla přeložena Ladou Halounovou v roce 2013 s českým titulem *Můj kámoš Ježíš*. Když ústřední postava románu, Nikolaj, přijde jako malý o své rodiče, vezme si ho do péče jeho starší sestra. Během dospívání, kdy si jeho starší sestra nachází přítele, se Nikolaj snaží jakýmkoliv způsobem dostat pozornosti své starší sestry a chce ji mít jen pro sebe. A tak dělá vše, co by dělat neměl – pije, pere se, fláká se atd. To vše trvá do té doby, dokud se u Nikolaje v pokoji neobjeví dlouhovlasý motorkář, který o sobě tvrdí, že je Ježíš, jenž přišel spasit Nikolaje.

Protagonista knihy *Fra blokken* (2020) od spisovatele Jonase T. Bengtssona, Danny, je propuštěn po 8 letech z vězení a přijíždí do Kodaně. Chce navštívit své dva kamarády z dětství, studenta zubařiny Malika a policistu z protidrogového Christiana, se kterými vyrostl na sídlišti plném drog a násilí. Když navštěvuje rodinný podnik Malikových rodičů, zjistí, že Malik je pár

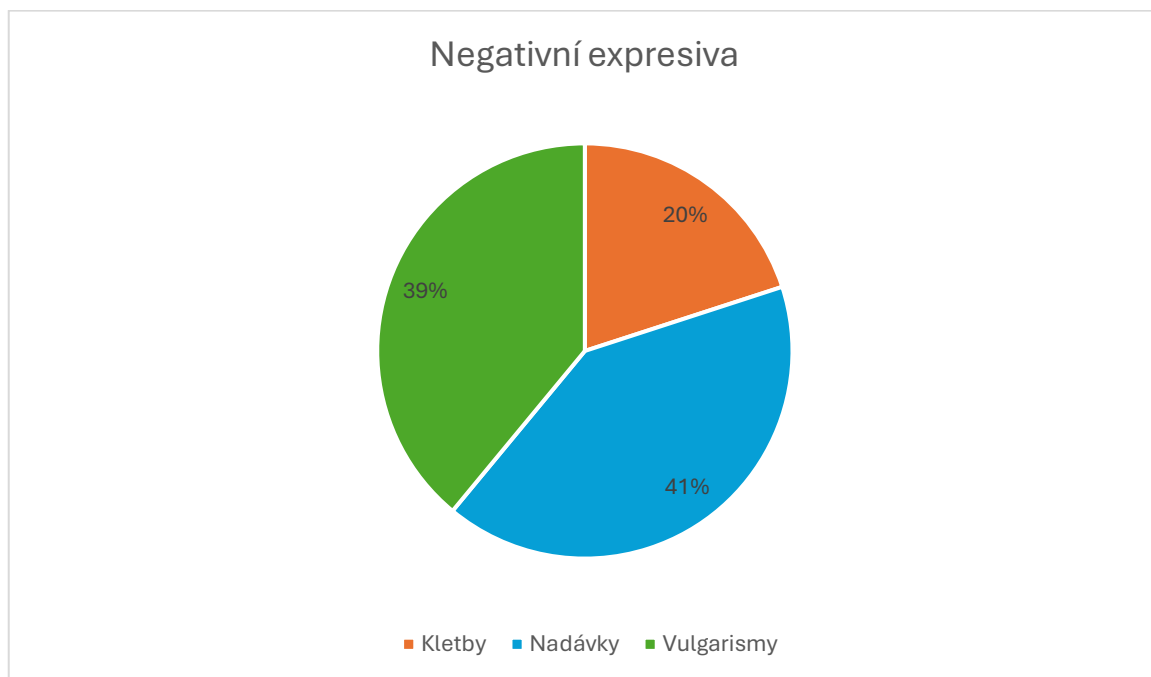
týdnů nezvěstný, a tak začíná po Malikovi pátrat. Román s českým názvem *Ze sídliště* byl přeložena další českou překladatelkou, a to Janou Ovsou v roce 2021.

Metoda analýzy spočívala v přečtení si vybraných děl v originálu, tedy v dánštině, a vyhledání prvních 30 negativních expresiv z každé knihy. Nalezená dánská expresiva jsem si následně rozřadila do tří hlavních kategorií podle typu negativního expresiva dle teorie představené výše, tedy do skupin kletby, nadávky a vulgarismy. Vulgarismy mohou být chápány jako obecné pojmenování pro všechna negativní expresiva. Jsou tedy zastřešujícím termínem pro kletby i nadávky, avšak já v mé práci vnímám vulgarismy jako negativně expresivní slova, která nejsou jednoznačným zaklením a nejsou mířeny na konkrétní osobu jako nadávky. Po rozřazení do těchto tří hlavních kategorií jsem následně výrazy rozčlenila do skupin podle významu či obsahu slova. Kletby, nadávky a vulgarismy byly rozděleny do čtyř skupin dle významu: náboženské, sexuálně-vylučovací, nemoci a ostatní. Když jsem měla takto detailní rozřazení hotové, vzala jsem si k ruce český překlad jednotlivých knih a vyhledala jsem překlady daných výrazů. Při porovnávání výrazů dánštině s jejich českou verzí jsem začala zjišťovat časté přeměnění kategorií podle významu z dánštiny do češtiny, např. v dánštině to byla náboženská skupina, ale v určitém kontextu při převodu do češtiny bylo to samé přeložené slovo v češtině sexuálního či vylučovacího rázu. Dále jsem zkoumala, zda při převodu daného výrazu z dánštiny do češtiny se zachovává stejná síla expresivity, zda je tedy slovo převedeno do češtiny moc slabě nebo naopak moc silně. Jelikož mezi napsáním každé z knih je časový odstup (1979, 2008, 2020) zaměřovala jsem se i na užívání rozdílných negativních expresiv mezi danými knihami, např. zda se ve *Fotbalovém andělovi* (1979) používají odlišná expresiva než v *Ze sídliště* (2020), jelikož jejich originály od sebe dělí čtyřicet let. To samé se týkalo i překladů, mezi kterými je časový rozdíl zhruba sedm let.

Hlavním cílem analýzy je odpovědět na tyto otázky: Jak si jednotliví překladatelé dokážou poradit s přeložením daného dánského negativního expresiva? Jak se liší překlady negativních expresiv téhož dánského výrazu u různých překladatelů? Zůstávají výrazy, v porovnání s češtinou, po přeložení stejně silné jako v dánštině? Z jaké kategorie negativních expresiv (vulgarismy, kletby, nadávky) byly výrazy nejčastěji užity v dílech, a popř. jakého tabuizovaného okruhu se týkaly?

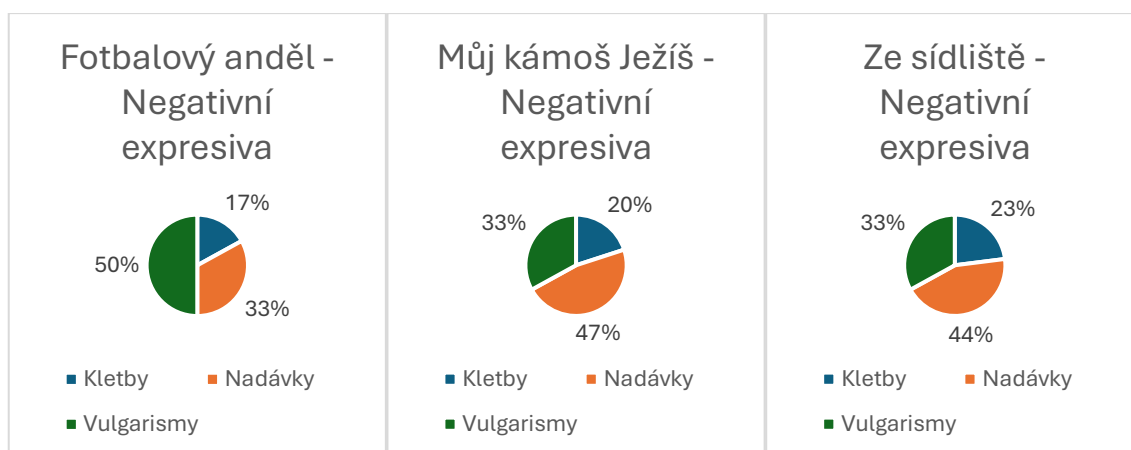
V mé práci jsem nepoužívala metody respondentů či dotazníků. Můj výsledek řešení, ať už například změn převodů či intenzita výrazů, je mým subjektivním hodnocením, a proto jsem si vědoma toho, že veškeré mé zjištění může být bráno či chápáno jako subjektivní. V mé analýze jsem pracovala s překladem, který byl mou primární volbou, a na který bylo v této práci apelováno.

Z každé ze tří knih bylo k analýze vybráno prvních třicet negativních expresiv jakéhokoli typu. Z celkových devadesáti expresiv se objevily nejméně kletby, a to osmnáctkrát, dále vulgarismy s počtem třicet pět a nadávky se objevily jako nejpočetnější skupina, sečteno rovných třicet sedm. Vyšlo tedy najevo, že obecně nejpočetnější skupinou, která se objevila v knihách, byly nadávky (41 %), následovaly je vulgarismy (39 %) a nejméně užívané byly kletby (20 %) (viz. Graf č.1).

Graf č. 1

V jednotlivých knihách lze dále pozorovat v následujících grafech (viz. Graf č.2, č.3, č.4), jaký typ negativního expresiva převažuje. V knize *Fotbalový anděl* (Nielsen, 1979), jakožto nejstarší dílo z vybraných, lze vidět výraznou převahu vulgarismů (50 %) nad nadávkami a kletbami. Naopak u díla *Můj kámoš Ježíš* (Husum, 2008) převládají nadávky se 47 %. Vulgarismy stejně jako u *Fotbalový anděl* jsou hojně zastoupeny v románu *Ze sídliště* (Bengtsson, 2020) se 44 %, avšak jsou jim rychle v patách nadávky se 33 %. Nyní se přesuneme k podrobnějšímu rozboru negativních expresiv v jednotlivých dílech.

Graf č. 2

Graf č. 3

Graf č. 4

4.1. Kletby

Fotbalový anděl

V tomto díle bylo nalezeno mezi prvními třiceti negativními expresivami pět kleteb. Všechny tyto kletby byly v dánštině ze skupiny náboženských. Kletby spojené s nemocemi a kletby ze sexuálně-vylučovací skupiny se ve vybraných expresivách neobjevily vůbec. Co se týče překladu, čtyři kletby z pěti byly převedeny do češtiny stejnou skupinou negativních expresiv, tedy v češtině byly kletby také náboženského rázu či pomocí sakrálního výrazu. Zajímavostí je, že jedna z kleteb, která je v dánštině ze skupiny náboženských, byla převedena do češtiny sexuálně-vylučovacím expresivem. Nyní se vrhneme na podrobnější rozbor vybraných kleteb.

Mezi náboženskými kletbami byly nalezené tyto výrazy (výrazy uvádím ve spojení, aby byl kontext jasnější) – *Hvad **faen** mand...*; *Hvad **faen** tror du*; *Kan hun **for helvede** ikke indse...*; *Hvorfor **faen** har hun siddet*; *Kom så, **for helvede**...*

Lze si povšimnout, že dvě kletby jsou spojeny se slovem *helvede*, jenž vyjadřuje v doslovném překladu *peklo*. V prvním spojení, kde je *helvede* spojeno s předložkou *for*, tedy *Kan hun for helvede ikke indse* je přeloženo pomocí slabšího náboženského citoslovce *hergotfix* – *Copak ji hergotfix nedochází, že...* To samé platí i u druhého příkladu *Kom så, for helvede*, kde je *for helvede* také přeloženo pomocí slabšího citoslovce *hergot* – *Tak hergot, do toho!* Vychází tedy, že při použití předložky *for* u výrazu *helvede* překládá Březinová pomocí slabšího citoslovce, např. *hergot*, *krucifix*, *kruci* atd.

Nyní se podíváme na kletby *Hvad **faen** mand...*, *Hvad **faen** tror du...*, *Hvorfor **faen** har hun siddet*. Všechny tyto tři kletby jsou použity ve spojení s tázacími zájmeny *Hvad* a *Hvorfor*. *Hvad faen mand* je přeloženo jako *Sakra, chlape* a *Hvad faen tror du* jako *Kdo si*

hergot myslíš, že... U těchto dvou výrazů, jenž jsou oba spojeny s tázacím zájmenem *Hvad*, je shoda – oba jsou překládané pomocí slabšího citoslovce a stále odpovídají v češtině náboženským kletbám. Avšak u *Hvorfor faen har hun sidder*, které Březinová překládá jako *Proč tam doprdele celej večer dřepí*, je přeloženo mnohem silněji a objevuje se zde přechod z dánské náboženské kletby na českou sexuálně-vylučovací. Celý tento význam je způsoben pouze změnou tázacího zájmena. U náboženské kletby *faen* je důležité zmínit, že je také opsanou kletbou. *Faen* je opisnou variantou pojmu *fanden*, jenž je dánským výrazem pro *satana* či *d'ábla*. Setkáváme se zde tedy i s procesem opisu, který se snaží v tomto případě zjemnit či zlehčit slovo *fanden* a učinit ho tak akceptovatelnější díky jeho opisu na *faen*.

Můj kámoš Ježíš

V knize od Larse Husuma *Můj kámoš Ježíš* bylo nalezeno celkem šest kleteb. Ze šesti kleteb byly v dánštině čtyři kletby náboženského rázu, jedna sexuálního a poslední kletba byla zařazena do skupiny ostatní. Všech šest kleteb bylo následovných. **Hold kæft**, *hvor er du dygtig*; *I er fandme ikke familie*; *Jeg taler fandme, som jeg har lyst til*; **Fuck**; *Hvor fanden kan jeg være*; *Hvor fanden er der i vejen*.

Všechny čtyři náboženské kletby jsou od slova *fanden*, neboli *d'ábel* či *satan*. Znovu zde budu porovnávat s českým překladem, jelikož si lze povšimnout, že v těchto čtyřech výrazech s *fanden*, je dvakrát užito *fanden* ve spojení s tázacím zájmenem *Hvor* a v dalších dvou příkladech je *fanden* aplikováno jako příslovce ve tvaru *fandme*. Lada Halounová zde překládá výrazy *Hvor fanden* v obou příkladech pomocí slabých citoslovcích *sakra* a *krucinál* – *Hvor fanden kan jeg være* – *Kde krucinál může vězet* a *Hvor fanden er der i vejen* – *Co s tebou sakra je*. Naopak v dalších dvou případech, kdy výraz *fandme* je použito jako příslovce v dánské větě, se překlad v češtině mění. Z náboženského klení v dánštině se při převodu do češtiny stává klením sexuálně-vylučovacím. Halounová překládá takto: *Vy doprdele žádná rodina nejste* a *Budu si tu doprdele mluvit, jak se mi zachce*. Vyplývá zde tedy, že při uplatnění *fanden* ve spojení s tázacím zájmenem *hvor*, by se podle Halounové překládalo pomocí slabších citoslovcí náboženského typu. Pokud je však v knize užito *fandme* jako příslovce, překládá ho do češtiny mnohem silnějším výrazem z okruhu análně-vylučovacího, namísto náboženského.

Máme zde z knihy vybranou větu *Hold kæft, hvor er du dygtig*, kde by se výraz *hold kæft*, který řadím do skupiny ostatní, dal doslovně přeložit jako *drž hubu*, což by bylo spíše vulgárního rázu. Avšak Lada Hlounová překládá tuto větu do češtiny jako *Zatraceně, ty seš tak šikovná*. Znovu užívá slabšího výrazu, který odpovídá kontextu dané věty v dánštině. Pokud by

došlo k doslovnému překladu, význam věty by mohl být posunutý, a tím by věta v češtině neodpovídala skutečnosti, která vychází z originálu díla.

Poslední kletbou, která je sexuálně-vylučovacího typu, je anglicismus *Fuck* s jeho českým překladem *Do prdele*. Jak už jsem zmiňovala ve své teorii výše, dánština používá více anglicismů než čeština. I když Češi občas užívají v mluveném jazyce anglické kletby jako *fuck* nebo *shit*, stále souhlasím s Halounovou, že je třeba tento výraz přeložit. Při převodu zde vidíme zachování sexuálně-vylučovacího rázu.

Ze sídliště

V románu *Ze sídliště* se objevilo celkem sedm kleteb. Pět kleteb je sexuálně-vylučovacího významu a dvě jsou náboženského. Z prvních 30 negativních expresiv této knihy, jsou kletby následující – *Det siger han sgu; **Shit**, du ved virkelig ikke en skid; **Fuck**, du havde mig næsten; **Fuck**, du har feset igen, har du ik'; **For helvede**, Niels, vi kan jo godt lide dig; **Fuck!** Tillykke og **fuck!**; **Fuck**, hvorfor tænker Malik stadig på sig selv som sort.*

Jak už je patrné, všech pět sexuálně-vylučovacích kleteb jsou anglicismy. Začneme tedy jediným rozdílným anglicismem, a to výrazem *shit*, jehož doslovným překladem je *hovno*. Avšak pokud dochází k užití *shit* jako kletby, překládá se to nejčastěji výrazem *kurva* či *do prdele*. *Do prdele, ty viš vážně hovno*, takto přeložila větu do češtiny Jana Ovská s čím naprosto souhlasím. Další čtyři kletby, které obsahují slovo *fuck*, se ve třech případech překládají téměř stejně, obdobně jako u *shit*, pomocí českých expresiv *do prdele* a *kurva*. Avšak u věty *Fuck, hvorfor tænker Malik stadig på sig selv som sort*, kde Ovská překládá *fuck* jako *sakra*, tedy nábožensky slabší kletbou oproti *fuck*: *Sakra, proč v sobě Malik pořád vidí černocho*. Zde bych si ráda kladla otázku, zda je výraz dostatečně silně přeložen. V této větě je výraz *fuck* spíše jako povzdech či klení na způsob lítosti oproti ostatním, kde je *fuck* vyloženě ve smyslu sprostého klení. Pokud myšlenka věty, a s ní i *fuck*, je spíše chápáno jako vyjádření lítosti, v tu chvíli mohu s Janou Ovskou souhlasit s použitím českého *sakra*. Kdybychom na místo *sakra* dosadili výrazy jako *kurva* či *do prdele*, věta by nevyjadřovala tak přesně svůj hlavní význam, jenž je právě lítost Malika. Sice se zde změní kletba ze sexuálně-vylučovací na slabou náboženskou díky převodu, ale význam věty zůstane stejný.

Nyní se přesuneme na poslední dvě vybrané kletby z náboženského prostředí – *sgu* a *for helvede*. *Sgu* je zkráceninou pro *så gud (hjælp mig)*, která v současnosti už nefunguje jako kletba, ale používá se převážně jako výplňkové slovo ve větě, jenž označuje vztah k příjemci a vyslovením *sgu* očekáváme souhlas z druhé strany. Dánskou větu *Det siger han sgu* přeložila Jana Ovská *Prostě to řekne*, kde slovo *sgu* nahradila slovem *prostě*, což odpovídá myšlence

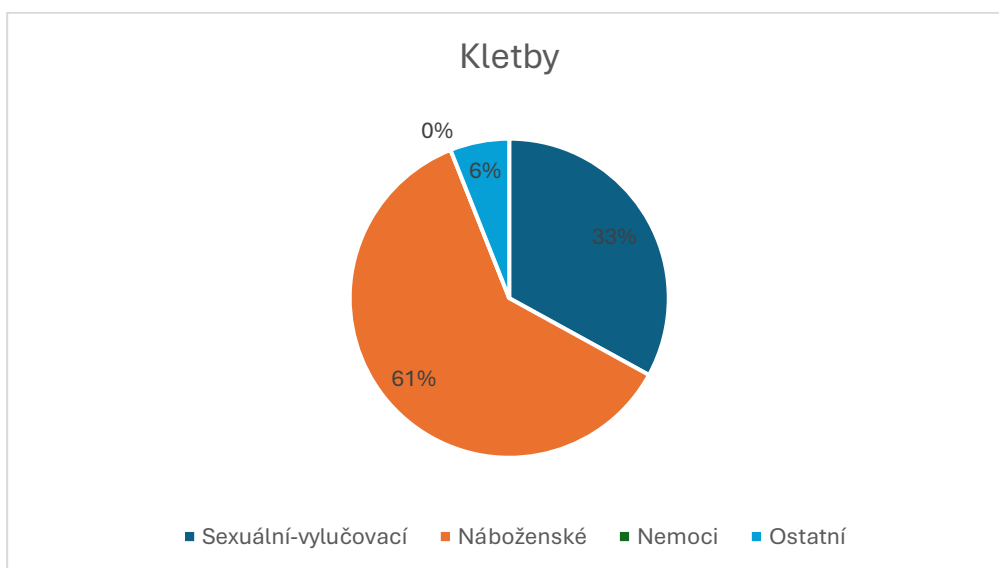
věty. *Prostě* ve větě není silným expresivem, avšak jeho funkcí je být výplňkovým slovem. Dalším výrazem, který se objevil v knize, je *for helvede*, kdy *helvede* je výrazem pro *peklo*. Zde překládá dánskou větu *For helvede, Niels, vi kan jo godt lide dig* jako *Do prdele, Nielsi, my tě máme rádi*, čímž tedy překládá *for helvede*, jakožto náboženskou kletbu v dánštině, kletbou sexuálně-vylučovací v češtině.

Shrnutí

Z celkových devadesáti negativních expresiv bylo nalezeno dohromady ve všech třech knihách osmnáct kleteb. Pouze 6 % obsáhly kletby ze skupiny ostatní. Kletby spojené s nemocemi se ani jednou v knihách neobjevily. Mezi nalezenými kletbami byly nejčastější náboženské kletby, které jsou ve velkém vedení se 61 %. Kletby náboženského typu se nejčastěji v dánských knihách týkaly pekla (*helvede*) a ďábla či satana (*fanden*). Březinová v knize *Fotbalový anděl* překládá *helvede* spojené s předložkou *for* dvakrát stejným způsobem, a to pomocí slabšího citoslovce (*krucifix, hergot*). Avšak když překlad Březinové porovnáme s překladem Ovské (*Ze sídliště*), zjistíme, že Ovská překládá výraz *for helvede* do češtiny pomocí sexuálně-vylučovací kletby *do prdele*. Dále se v knihách objevuje náboženská kletba *fanden* či její mírnější opis *faen*. Březinová překládá spojení *faen* s tázacím zájmenem *hvad* pomocí slabého citoslovce náboženského typu (*hergot, sakra*), stejným způsobem takto překládá Halounová výraz *fanden* spojený s tázacím zájmenem *hvor*. Dále se také rovnají překlady Březinové u *faen* se zájmenem *hvorfor* (*hvorfor faen*) s překladem Halounové, kde je v knize užití *fanden* ve tvaru *fandme*, jenž plní funkci příslovce. Obě překládají tyto výrazy, ať už *hvorfor faen* či *fandme* jako *do prdele*. Pouze jednou bylo užito *sgu*, které je spíše výplňkovým slovem.

Kletby spojené se sexem či vylučováním skončily na druhém místě se 33 %. Veškeré kletby byly anglicismy. Ze šesti nalezených kleteb bylo pět použito s výrazem *fuck* a pouze jedna byla užita s výrazem *shit*. Čtyři kletby spojené s *fuck* a jedna se *shit* byly přeloženy stejně pomocí sexuálně-vylučovacích výrazu *do prdele* či *kurva*, avšak pouze jedna kletba s *fuck* byla přeložena pomocí slabšího *sakra*. *Fuck* bylo přeloženo tímto způsobem, jelikož bylo dbáno na význam věty, kde by použití při překladu výrazu *do prdele* či *kurva* nedávalo smysl. Zde bylo *fuck* míněno v kontextu jako spíše projev lítosti, a proto Ovská použila při překladu *Ze sídliště* výraz *sakra*. Vybrané knihy k této analýze mají mezi sebou navzájem poměrný odstup od doby psaní i překládání, proto je velmi zajímavé si povšimnout, jak se popularita užívání negativně expresivních anglicismů v Dánsku výrazně zvýšila. V nejstarší knize *Fotbalový anděl* (Nielsen, 1979) nenajdeme žádnou anglickou kletbu, v *Můj kámoš Ježíš* (Husum, 2008) lze nalézt pouze

jednou slovo *fuck*, avšak v poslední a nejnovější knize *Ze sídliště* (Bengtsson, 2020) nalezneme anglicismů pět.

Graf č. 5

4.2. Nadávky

Nadávky definuji jako negativně expresivní slova, která jsou směřována na určitou osobu. Míření na určitou osobu je hlavním rozdílem mezi kletbami, které jsou vnitřním projevem emoce či pocitu, díky čemuž si člověk uleví. Nadávky jsem rozdělila do těchto podkategorií dle významu – sexuálně-vylučovací, náboženské, nadávky spojené s nemocemi či handicapem a ostatní. Nyní se přesunu na podrobnější rozbor nadávek z výše vybraných děl.

Fotbalový anděl

Bylo nalezeno celkem deset nadávek v knize *Fotbalový anděl*. Dvě nadávky, *svinet*, *et større dumt svin*, spadají do kategorie ostatní. Obě nadávky obsahují dánskou nadávku *et svin*, tedy česky *svině*, avšak pouze v prvním případě se nadávka překládá doslovně jako *svině*. U *et større dumt svin* se *svin* překládá jako *hajzl*, jenž lze považovat v českém jazyce za synonymum pro nadávku *svině*. Celé slovní spojení pak překládá Březinová jako *sebevětší hajzl*.

Mezi nadávkami spojenými s nemocemi či handicapem se objevily tyto výrazy – *dumme unge* (*hloupej prcku*) a dvakrát *en bøvet fulderik* (*stupidní ožrala*). U obou výrazů jsem chvíli přemýšlela, zda je zařadit do kategorie ostatní, jelikož přímo neobsahují nemoc či přímý handicap. Nakonec jsem se však rozhodla oba tyto výrazy zařadit pod nadávky spojené s nemocemi, jelikož odkazují či spíše zesměšňují (ať už *dumme* či *bøvet*) inteligenční stránku dané osoby. Navíc u výrazu *en bøvet fulderik*, *fulderik*, který překládá Březinová jako *ožrala*,

odkazuje na nemoc spojenou se závislostí na alkoholu. Výraz *dumme unge* není v kontextu knihy silnou nadávkou, což můžeme vidět i na překladu Březinové, která výraz překládá jako *hloupej prcku*. Tento výraz na mě působí velmi slabě a je to než zle myšlená nadávka, spíše rýpnutí, avšak stále je pojem mířen na určitou osobu s negativním výrazem, jenž může, v tomto případě dítě, urazit. Proto řadím i tento výraz mezi nadávky.

Nadávky sexuálně-vylučovacího typu byly nalezeny pouze dvě, a to *rend mig i røven* (*polibte mi prdel*) a *de forstår ikke en skid* (*vědí úplný prd*). *Rend mig i røven* a jeho překlad, *polibte mi prdel*, je přeloženo dostatečně silně, avšak u *de forstår ikke en skid*, jenž překládá Březinová jako *vědí úplné prd*, bych možná jako silnější alternativu pro překlad výrazu *en skid* jako *prd*, doporučila užít výraz *hovno*, tedy *vědí úplný hovno*. *Vědí úplný prd* působí na mě slaběji, než kdy by bylo užito *vědí úplné hovno*. Mohu přidat poznámku, že se zde znovu uplatňuje užití *en skid* nebo v češtině *prd*, jako negativně expresivní synonymum pro slovo *nic*, které by šlo také dosadit do věty a význam by byl stále zachován, avšak by už neměl negativně expresivní hodnotu.

Nadávky *ønsker dig til sidst ad helvede*; *jeg bander far ad helvede* a *bander jeg hende til* řadím do náboženské kategorie. Abych porovнала, zda *ad helvede* překládá Březinová stejným způsobem, použiji k nim jejich odrazy v českém překladu knihy. První výraz *...ønsker dig til sidst ad helvede* překládá Březinová jako *...posílám tě v duchu do horoucích pekel*, což se rovná i druhému výrazu kde je *helvede* spojeno s předložkou *ad* – *jeg bander far ad helvede til* přeloženo jako *posílám svého otce do horoucích pekel*. Při rozřazování *ad helvede* mezi tři základní a hlavní skupiny, jsem váhala, zda je *ad helvede* kletbou či nadávkou. Zvolila jsem však, zařadit *ad helvede* pod nadávky. Sice v knize není přímým oslovením a má charakter zaklení něčeho zlého, avšak stále směřuje na určitou osobu. Při čtení jsem našla jeden výraz, u kterého jsem si nebyla jista, zda lze chápat v dánštině jako negativní expresivum či ne. Jedná se o slovní spojení *...bander jeg hende*, které je přeloženo do češtiny Březinovou jako *...posílám ji ke všem čertům*, jelikož neobsahuje spojení samo o sobě negativně expresivní výraz, avšak stále jeho význam by byl velmi podobný, jako u *ønsker dig til sidst ad helvede* a *jeg bander far ad helvede*.

Můj kámoš Ježíš

V této knize bylo nalezeno celkem čtrnáct nadávek, z toho bylo sedm nadávek sexuálně-vylučovacích, čtyři nadávky byly z okruhu nemocí a handicapu a tři z kategorie ostatní.

V kategorii ostatní byly nalezeny tyto nadávky – *klam* (*úchyl*); *dit lille svin* (*svině*); *en tyk nisse* (*tlustej skřet*). Všechny tyto negativně expresivní výrazy splňují podmínky pro

zařazení do nadávek, jelikož jsou směřovány na určitou osobu za účelem zesměšnění či uražení, avšak nedají se přímo zařadit do kategorie sexuálně-vylučovací či handicapu, a proto je řadím do kategorie ostatní.

Et korttidsfjols (krátkodobý pitomec); *du er godt nok en nar, hva'* (vy jste taky dobrej magor, co); *du er en idiot* (jste idiot); *jeg er ikke fed, din nar* (nejsem tlustá, hlupáčku) jsou všechno nadávky spojené s nemocí či handicapem. U příkladů *et korttidsfjols*; *du er godt nok en nar, hva'*; *du er en idiot* jsou veškerá negativní expresiva označením pro duševně nemocného člověka, někoho hloupého či jako popis pro člověka s nízkým IQ. V těchto třech případech je nadávka hodně silná a velmi urážlivá. Pouze u čtvrtého příkladu *jeg er ikke fed, din nar*, je užití daného expresivního výrazu myšleno v dobrém, výraz není urážlivý ale spíše mírný a je navíc zdvojnásobením pro negativně zabarvený výraz *hlupák*. Pokud chápeme výraz *hlupáček* jako nadávku (jelikož je mířený na určitou osobu a zároveň pramení z nadávky pro hloupého člověka), tak ho musíme chápat a přijímat jen jako velmi jemnou nadávku.

Do sexuálně-vylučovacích nadávek jsem zařadila *pissmyrer*; *en luder*; *Fuck jer*; *Pis af, han kalder mig en horeunge*; *du ligner jo lort*; *en lille lort*. Objevuje se nám tu anglicismus *fuck jer*, který Halounová překládá jako *odprejskněťe* a tento překlad na mě působí až moc slabě. Nabízela bych místo překladu *odprejskněťe* zaměnit ho slovním spojením *bežte do prdele*, aby se zachovala stejná síla při převodu do češtiny. U *Pis af*, který by mohl také pramenit z anglicismu *Piss off*, jenž je přeložen Halounovou jako *vystřel vocad'*, si také nejsem jistá silou překladu. Výraz *sice* v češtině odpovídá skutečnosti v dánštině, avšak pokud si vezmeme samotný výraz *pis*, který překládáme jako *chcanky* či *chcát*, působí na mě překlad slabě. Nabízela bych stejnou alternativu pro překlad jako u *Fuck jer* a zaměnila bych *vystřel vocad'* termínem *běž do prdele*. Dále se v textu objevuje dvakrát nadávka, která je vulgárním označením pro prostitutku, a to v případech *en luder* (*běhna*) a *han kalder mig horeunge* (*nadává mi do cour*). I když je výraz *en luder* překládán do češtiny jako *běhna*, jenž je sprosté slovo pro prostitutku, stále bych zvolila spíše silnější výrazy jako *šlapka* či *děvka*. Výraz *horeunge* znamená v češtině *bastard*, proto si moc nejsem jistá překladem Halounové, která překládá *nadává mi do cour*. Avšak pokud by výraz pramenil také z anglického výrazu *whore*, jehož překlad je *děvka*, překlad Halounové by dával smysl. U *pissmyrer* (*ty sráči*) a *du ligner jo lort* (*vypadáš jako hovno*) souhlasím s překladem Halounové. Jediné, co bych však mohla vytknout, je u výrazu *pissmyrer*, kde při převodu nebyl zachován doslovný překlad, jelikož Halounová překládá jako *sráč* od slova *srát* a *piss* je negativním výrazem pro *chcanky*. Stále se však klaním k překladu Halounové jako *ty sráči*. Poslední nadávkou je *en lille lort*, jenž v doslovném překladu znamená *malá sračka* či *malé hovno*. Halounová tento termín překládá

jako *mrňavej parchant*, kde slovo *parchant* odkazuje k nemanželskému dítěti, tedy *bastardu*. *Mrňavej parchant* je užit, v kontextu knihy, pro syna protagonisty, jenž danou nadávku nemyslí ve špatném smyslu, a je to tedy slabší nadávka. Pokud by Halounová dosadila doslovný překlad, např. *malá sračka*, výraz by byl v rámci kontextu pro označení svého dítěte až moc silný, proto souhlasím s překladem.

Ze sídliště

Ze 30 prvních negativních expresiv v knize *Ze sídliště* bylo nalezeno třináct nadávek. Sexuálně-vylučovacích nadávek bylo nalezeno devět, tři spojené s nemocemi či handicapem a pouze jedna z kategorie ostatní. ***Svinet er her***, přeloženo *svině* je tady, byla jediná nadávka, která byla z kategorie ostatní. Překlada nelze nic vytknout, je doslovný a je zachována stejná síla expresiva při převodu z dánštiny do češtiny.

Všechny tři nadávky, jež jsou spojené s nemocí či handicapem, se týkají výrazu *idiot* – *kortklippet idiot*; *Nej, din idiot*; *en kæk tatoveret idiot*. U *kortklippet idiot* a *en kæk tatoveret idiot* je nadávka mířena na vzhled a výraz *idiot*, je zde zamýšleno jako *hlupák* nebo spíše osoba, kterou nemá člověk v oblibě. *Nej, din idiot*, jenž Ovská překládá jako *Ne, ty vole*, se v textu objevuje v přímé řeči, kde se baví dva kamarádi, takže to není přímé nadávání, ale spíše zde výraz *idiot* slouží jako výplňkové slovo či hanlivé slovo pro kamaráda nebo druhou osobu. Stejně jako v češtině, kde se v dnešní hovorové mluvě objevuje nespočetně slovo *vole*, má výraz *vole* výplňkovou funkci. *Vole* je v hovorové češtině oslovení, které říkáme kamarádovi či známým a jeho synonyma by mohly být *kámo*, *brácho* nebo také anglicismus *bro*.

Du ved virkelig ikke en skid; *du er så fuld af lort*; *du ved ikke en skid*; ***fucking Lille-Niel***; ***fuckhoved***; *du er så fucking dum*; *din mor er en luder*; *far sutter hestepik*; *douchebag*, *hvisker Erik til Malik* je devět sexuálně-vylučovacích nadávek, jenž byly nalezeny v knize. *Du ved virkelig ikke en skid* (*Ty víš vážně hovno*) a *du ved ikke end skid* (*Víš hovno*) se překládají naprosto stejně pomocí slova *hovno*, které, jak už bylo zmíněno, nese ve spojení s *ikke* funkci zápornky. *Du er så fuld af lort Danny* překládá Ovská jako *ty si sama sračka Danny* a já s jejím překladem souhlasím. Doslovný překlad by byl *jsi tak plný sraček*, což nezní v češtině tak dobře, jako když použila Ovská *ty si sama sračka Danny*. Dva z vybraných příkladů se nacházejí ve stejné větě, a tudíž i ve stejném kontextu – *din mor er en luder*, *far suter hestepik*. Oba výrazy překládané do češtiny *tvoje máma je děvka*, *táta kouří péro koním* je bez pochyby velmi silná nadávka. Ovská překládá tyto dva výrazy doslovně a se správnou silou expresivity. Zbylé čtyři výrazy jsou všechny anglicismy. Ze čtyřech anglicismů mají tři v sobě kořen anglického *fuck*, avšak každý se překládá pomocí jiného expresiva. *Fucking Lille-Niels* je

přeloženo jako *zasranej Nielsánek* a překladu není co vytknout. Alternativně by šlo slovo *fucking* přeložit taky jako *zkurvenej* či *zjebanej* a význam i síla by stále zůstaly zachovány. *Fuckhoved* překládá Ovská výrazem *vyjebanče*, jejíž překlad přijímám. Následuje *du er så fucking dum* a jeho český překlad *ty seš kurva tak blbej*, který je naprosto v pořádku, ale určitě by se dalo nahradit podobně silným adjektivem, jako tomu bylo u příkladu *fucking Lille-Niels*. Posledním příkladem anglicismu je *douchebag, hvisker Erik til Malik*, kde původ anglického slova *douchebag* pochází od pojmenování pro sterilní nádobu, ve které se nacházela tekutina používaná pro vaginální výplach. Avšak dnes se výraz *douchebag* užívá k hanlivému označení zlého či nepříjemného člověka. Ovská překládá výraz *douchebag* jako *kretén*, jenž odpovídá významu slova, jak v angličtině, tak v dánštině.

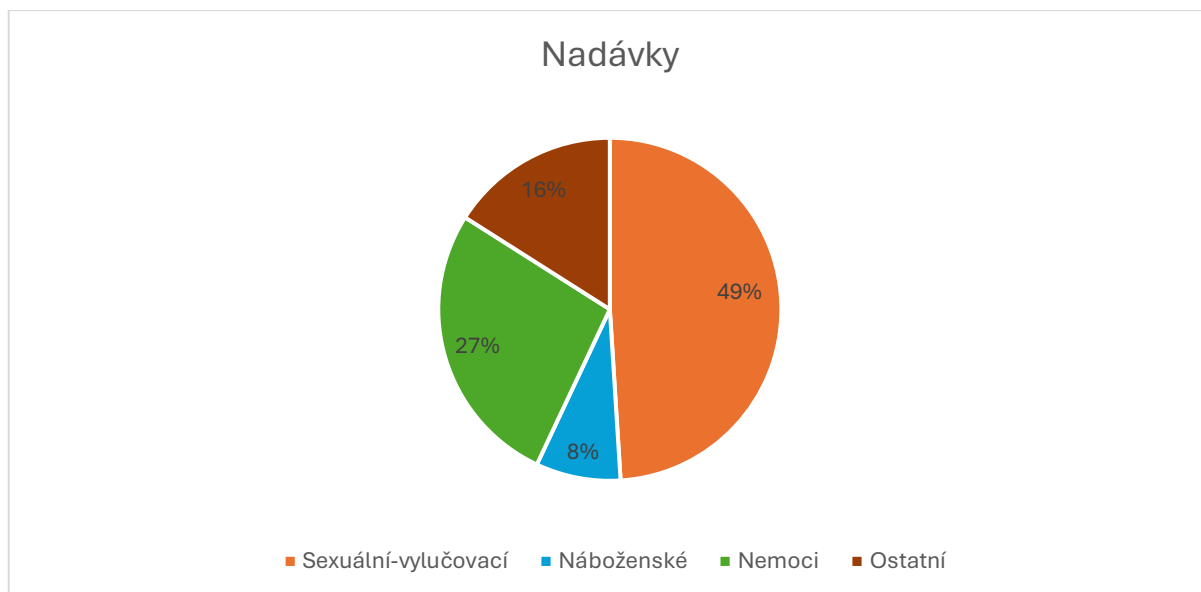
Shrnutí

Z devadesáti negativních expresiv se objevilo ve všech třech knihách třicet sedm nadávek. Nejčastěji to byly nadávky týkající se sexuálního či vylučovacího okruhu a jsou tak na prvním místě se 49 %. Typickými slovy, jenž sexuálně-vylučovací nadávky obsahovaly, byly *skid, lort, røven*. Je velmi zajímavé pozorovat velký nárůst anglicismů, zvláště *fuck, fucking, shit*, od nejstaršího díla, kde se nevyskytuje ani jeden anglicismus, až po nejnovější dílo, kde jsou nalezeny čtyři anglicismy.

Na druhém místě se umístily nadávky spojené s nemocemi či mentálním nebo fyzickým handicapem se 27 %. Nejčastěji užívanou nadávkou ve spojení s nemocí byla nadávka obsahující slovo *idiot*, a to ve čtyřech případech z deseti. Zároveň byly nadávky často mířeny i na vzhled nebo na inteligenci člověka, jemuž byla daná nadávka směřována.

Na třetím místě se umístily nadávky z kategorie ostatní, kterých bylo pouhých šest (16 %). Nejčastější byla nadávka obsahující *et svin*, neboli česky *svině*. Ta se objevila ve čtyřech případech ze šesti.

Nejméně bylo náboženských nadávek, které se vyskytly pouze třikrát, a to v knize *Fotbalový anděl*. Dva z výrazů byly spojeny s *helvede* a překládaly se stejně jako *poslat někoho do horoucích pekel*.

Graf č. 6

4.3. Vulgarismy

Vulgarismy rozumím expresivní slova, jež jsou negativně citově zabarvená a nedají se určit jako nadávky či kletby. Vulgarismy jsem rozdělila do čtyř podkategorií dle významu – sexuálně-vylučovací, náboženské, vulgarismy spojené s nemocemi či handicapem a podkategorie ostatní. Z celkových devadesáti negativních expresiv bylo nalezeno třicet šest vulgarismů.

Fotbalový anděl

V tomto titulu bylo nalezeno nejvíce vulgarismů ze všech tří knih, a to patnáct. Třináct vulgarismů bylo sexuálně-vylučovacího typu, jeden pojem byl spojen s náboženstvím a jeden s nemocí či handicapem.

Vulgarismem spojeným s nemocí bylo spojení slov *idiotiske indfald*, které Březinová překládá jako *idiotské nápady*. Etymologie slova *idiot* pramení ze zastaralého označení pro mentálně postiženého člověka. Výraz se dnes používá převážně pro označení něčeho či někoho hloupého. Výraz *idiotiske indfald* vnímám jako slabší negativní expresivum, které není tak hrubé.

Náboženský vulgarismus se objevil ve spojení *lyder ad helvede til på mig*, kdy *helvede* je, jak už bylo zmíněno, *peklo*. Březinová však převádí výraz *ad helvede* do češtiny pomocí slovního spojení, které označuje, že daná věc je na nic – *zní to dost na hovno*. Zde se uplatňuje speciální funkce výrazu *hovna* v češtině, kdy je *hovno*, jakožto negativně expresivní slovo,

užito za účelem negace věty. Na místo *hovno* lze dosadit slovo *nic* a význam věty by stále zůstal významově stejný.

Mezi vulgarismy sexuálně-vylučovacího typu jsme našli tyto výrazy – *forpulede larm*; *metafysisk pis*; *at jeg har været ude at skide*; *hun har bollet med Per*; *det gamle lort*; *hos os signal for fisefornemhed*; *i kæften lige så beskidte*; *vi hvergang giver ham et los i roven*; *hvordan de...boller*; *festen er gennemgående røvsyg*; *prøve vi...at bolle stående*; *kan vi slettike finde ud at bolle*; *roven er da meget godt*. Výraz *at bolle* vyjadřuje v češtině pohlavní styk, avšak s negativně expresivním významem. *At bolle* by se nejlépe překládalo jako *šoustat*, *prcat*, *šukat* či *mrdat*. V díle byl tento pojem použit čtyřikrát, avšak pouze dvakrát byl přeložen s negativně expresivním významem (*hvordan de...boller* – ...*jak spolu šoustají*; *prøve vi...at bolle stående* – *pokoušíme se ve stoje šukat*). V dalších dvou případech, kde je aplikován výraz *at bolle*, není výraz dostatečně silný nebo není použit vůbec. Větu *hun har bollet med Per* překládá Březinová jako *ona spala s Perem*. Dle mého názoru je použití slova *spát s někým* (v tomto případě *ona spala*) při překladu velmi slabé oproti významu slova *at bolle* v dánštině. V tomto případě bych navrhla na místo výrazu *spala* použít např. *prcala* či *šoustala*. V textu se nacházel dvakrát ve stejném odstavci pojem *at bolle*, avšak pouze při prvním užití *at bolle* (*prøve vi...at bolle stående*) byl použit doslovný překlad – *pokoušíme se ve stoje šukat*. V druhém užití, které navazovalo v kontextu této věty ve stejném odstavci, však už nebylo užito doslovného překladu a spíše to vyplývalo z kontextu (*kan vi slettike finde ud af at bolle* – *nepovede se nám to ani tam*). V tomto případě si Březinová skvěle poradila s překladem, kdy nepoužila přímo doslovný překlad a spíše nechala slovo vyplynout na povrch díky kontextu, který je pro všechny čtenáře naprosto pochopitelný, a proto není potřeba slovo v překladu *prcat* či *šukat* znovu dávat do věty či ho znovu překládat. Dále se v knize objevuje výraz *en røv*, který v češtině odpovídá slovu *prdel*. Ve dvou případech ze tří Březinová překládá pojem *røven* právě českým *prdel*. Pouze v jednom, a to v případě věty *festen er gennemgående røvsyg* s odvozeným výrazem od slova *røv*, nepřekládá napřímo jako *prdel*, ale výrazem *vyliž*, jenž se používá v češtině ve spojení např. *vyližte mi prdel*. *Røvsyg* stojící v dané větě je myšleno ve významu, že daný večírek není dobrý, proto překlad Březinové odpovídá, jelikož stále zachovává myšlenku věty v originále. Dále se nachází výrazy *forbulede larm* (*podělanej hluk*), *at jeg har været ude at skide* (*nějakou dobu jsem byl ve sračkách*), s jejichž překlady naprosto souhlasím a nemůžu jim nic vytknout. Jsou tu však výrazy, u kterých bych se ráda pozastavila. *Metafysisk pis*, kde *pis* je překladem pro *chcanky*, je přeloženo jako *metafyzické srágoty* (myšleno jako *hlouposti*). Pokud by dosadila na místo *metafyzické chcanky*, původní význam, jenž je vulgární užití pro *hlouposti*, by nedával smysl. Výraz *det gamle lort* je přeložen jako

věčný svrab, avšak pokud si vezmeme samotné slovo *lort*, význam slova odpovídá výrazům *sračka* či *hovno*. Výraz *det gamle lort* v kontextu odkazuje ke vztahu protagonisty k určitým lidem. *Gamle*, tedy *starý*, či jak překládá Březinová *věčný*, popisu odpovídá, avšak nejsem si zde jistá užitím slova *svrabu*, jenž odkazuje na kožní nemoc. Pokud bychom však dosadili doslovný překlad, tedy *věčné hovno*, význam by nedával smysl. Význam slovního spojení má být ve smyslu, že daný vztah k určitým lidem nestál za nic. V tomto ohledu překlad vystihuje originál.

Můj kámoš Ježíš

V knize *Můj kámoš Ježíš* jsem našla celkem deset vulgarismů, kterých bylo nejvíce sexuálně-vylučovacího typu, a to v počtu devíti. Pouze jeden vulgarismus byl z kategorie ostatní. Tento jeden vulgarismus byl spojen s ***at holde kæft***, tedy v překladu *držet hubu*. Větu *...at få ham til at holde sin kæft* přeložila Halounová jako *...aby ho donutila držet hubu*. Zde nemám sebemenší výtku vůči překladu Halounové. Co se týče síly expresivity daného slova, můžeme říci, že daný výraz je slabšího typu, avšak je stále emocionálně, a hlavně negativně zabarvený. Jeho neutrální výraz by byl *být potichu* a také je v tomto případě slovo *huba* zhrubělým výrazem pro *pusu* či *ústa*. Tento výraz nelze zařadit do jakékoliv určité skupiny dle významu, proto jsem ho přiřadila do skupiny ostatní. Výraz *at holde kæft* se v knize *Můj kámoš Ježíš* objevil také v jiné situaci jako kletba (*Hold kæft, hvor er du dygtig*). V této situaci byl výraz analyzován jako kletba, protože je užit v rozkazu a tak se stává kletbou. Je proto zajímavé si povšimnout, že jeden a ten samý výraz může být ve více hlavních kategoriích, záleží však na jeho užití.

Ze sexuálně-vylučovacích byly nalezeny tyto výrazy – ***fisse***; ***pik***; ***og pisse på den***; ***med min pissvåde jakke***; ***Kneppede du Ditte?***; ***Tager du piss på mig?***; ***Jeg fatter ikke en bjælde***; ***lortepiller***; ***altså politisk en skidt første maj***. Dva výrazy, jenž se týkají pohlavních orgánů, jsou *fisse* a *pik*. Zatímco *fisse*, které překládá Halounová jako *frnda*, jejíž překlad odpovídá dostatečně hrubosti či síle, *pik* je přeložen slabě pouze jako *penis*. Výraz *pik* za mě odpovídá v češtině hrubšímu vulgárnimu *péru*, *ptáku* či *čůrákovi*. Zdá se, že Halounová použila velmi neutrální výraz bez citového zabarvení, a proto bych v tomto případě navrhla zvolení hrubšího výrazu, jako např. *péro*. Dále jsou v knize třikrát užity výrazy obsahující kořen *piss*, jenž nejlépe odpovídá vulgárnimu výrazu *chcanky*. ***Og pisse på den*** překládá Halounová pouze jako ***a počůraj ji***. Myslím si, že by bylo lepší užit silnějšího výrazu ***chcát***, aby byla zachována expresivní síla při překladu, tedy ***a pochčijou ji***. V části věty ***med min pissvåde jakke***, které je přeložené česky ***s prochcanou bundou***, je za mě výraz správně užit se správnou silou vulgarity.

Poslední případ, kde se vyskytuje *piss*, je u věty *tager du piss på mig*. Halounová překládá tuto větu jako *děláš si ze mě prdel*, tedy neužívá přímo slova *chcanky*. Kdyby Halounová překládala doslovně a užila by slova *chcanky* k překladu, věta v češtině by nedávala smysl, jelikož *děláš si ze mě chcanky* se v češtině nepoužívá. V této větě by mohl nastat rozpor, zda je věta vulgarismus či nadávka, jelikož je věta směřována někomu určitěmu. Já jsem se však rozhodla tuto větu zařadit do kategorie vulgarismy, jelikož věta neuráží daného člověka, nesnaží se ho daným výrazem zesměšnit. Je pouze vulgárním výrazem pro neutrální větu *děláš si ze mě srandu*. Proto tento výraz řadím pod vulgarismy. V knize se objevují také výrazy, které se do češtiny překládají pomocí slova *hovno*, a to v případech *jeg fatter ikke en bjælde* (*nechápu ani hovno*); *lortepiller* (*prášky na hovno*); *altså politisk en skidt første maj* (*takže politicky stojí ten první máj za hovno*). U *jeg fatter ikke en bjælde* a jeho překladu *nechápu ani hovno*, je dobré si povšimnout, jak se výraz *en bjælde* váže na *ikke*. To samé se týká i *altså politisk en skidt første maj*, avšak v této části věty není užito zápornky *ikke*, která se objevovala v předešlé větě. Je tedy zajímavé se pozastavit u příkladu *altså politisk en skidt første maj*, kde není třeba užití *ikke* a samou negací vyjadřuje pouze slovo *en skid*. Výraz *lortepiller*, překládaný jako *prášky na hovno*, je odpovídající.

Ze sídliště

V této knize jsem našla deset vulgarismů s opětovnou převahou sexuálně-vylučovacích. Pouze jeden vulgarismus byl z kategorie ostatní, který se nacházel v části věty *...så han holder sin kæft*, v překladu *...tak drží hubu*. Je to velmi podobný příklad jako u *Můj kámoš Ježíš* – jde o slabší negativní expresivum, kdy *huba* je vulgárně zabarvený výraz pro *ústa*.

Dalších devět vulgarismů bylo sexuálně-vylučovacího rázu – *sine skide åndssvage lægmuskler*; *så fucking cool*; *min lort*; *ikke en skid*; *fucker du med os*; *det skide hus*; *lugte pis*; *gennemkneppe*; *Danny lavede alt lortet med*. Z této kategorie se ve dvou případech, *så fucking cool* (*tak zasraně cool*) a *fucker du med os* (*děláš si z nás prdel*), objevují anglicismy. I když se v češtině používají občas anglicismy v mluvené řeči, z mého pohledu je lepší zaměnit anglicismy s českými synonymy. V obou případech tedy souhlasím s překlady Ovské. V knize se nám třikrát vyskytuje slovo *skid* (či slova od něj odvozená). Ve dvou případech je překládán výraz velmi podobně, a to v případech *sine skide åndssvage lægmuskler* (*zasraný, pitomý lýtka*) a *det skide hus* (*zasranej domeček*), kde *skide* plní funkci negativního adjektiva. Avšak u příkladu *Ikke en skid* (*leda tak hovno*), je *skid* spojeno s negativní zápornkou *ikke*, tzv. v české větě *leda tak hovno* lze dosadit na místo *hovno* slovo *nic* a význam bude stále zachován.

V prvních dvou příkladech, kde se objevoval výraz *skid*, plnil tento výraz funkci adjektiva, avšak ve třetím případě byl ten samý výraz užit za účelem vyjádření negace. V obou případech, kde je užito výrazu *lort*, je překlad naprosto jasný a není k němu nutný komentář– *min lort* (*moje hovna*) a *Danny lavede alt lortet med* (*Danny dělal hovadiny s ním*), což platí i pro výrazy *lugte pis* (*cítí chcanky*) a pro *gennemkneppe* (*rozjebu*).

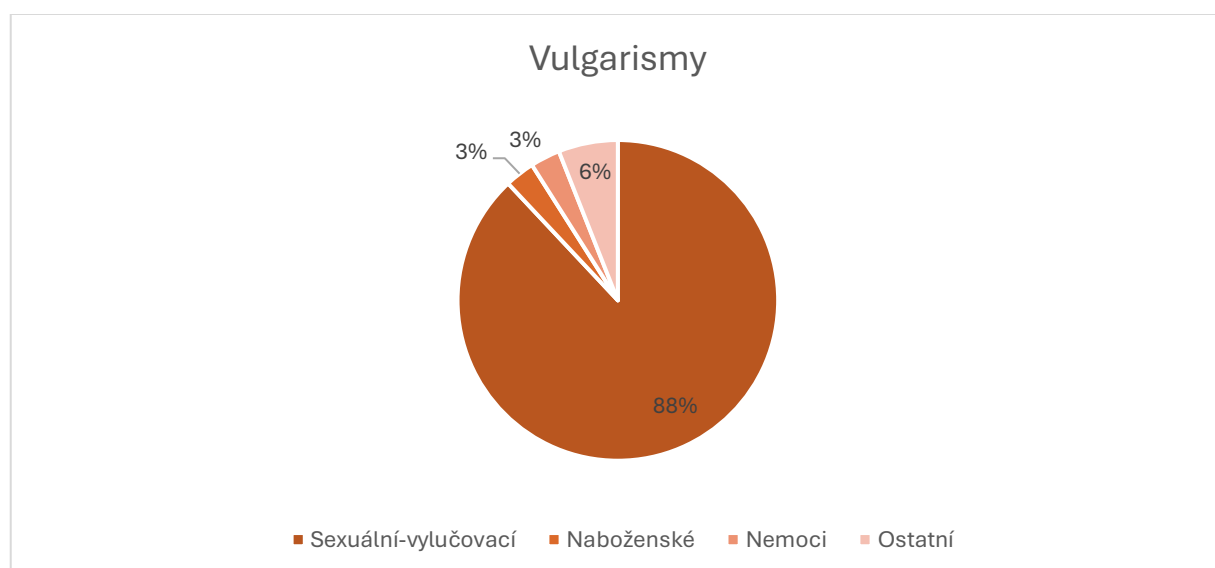
Shrnutí

Překvapivým výsledkem analýzy byly vulgarismy, které byly ve všech třech knihách zastoupeny nejvíce, a to v počtu třiceti pěti. Nejčastější skupinou byly znovu sexuálně-vylučovací vulgarismy a to ze 88 %, v počtu třiceti jedna. V této skupině se vyskytovala slova *skid*, *pisse*, *lort*, *at kneppe*, *at bolle*, *pik*, *fisse*, *røve* a slova od nich odvozená. Anglicismy se objevily pouze v poslední a nejnovější knize, a to ve dvou případech *så fucking cool* a *fucker du med os*.

Dva výrazy byly z kategorie ostatní a oba výrazy byly spjaty s *at holde kæft*, jenž se překládají do češtiny *jako držet hubu*. V obou případech jsem výrazy považovala za slabší expresiva, ve kterých při překladu do češtiny dochází sice ke zhrubění slova *ústa* na výraz *huba*, avšak stále jsou oba výrazy oproti dalším vulgarismům mnohem slabší.

Z náboženského okruhu byl nalezen pouze jednou v knize *Fotbalový anděl* (*lyder ad helvede til på mig*), kde *helvede* je v dánštině výraz pro *peklo*, avšak do češtiny ho Březinová přeložila pomocí sexuálně-vylučovacího vulgarismu *hovno* (*zní to dost na hovno*).

Idiotiske indfald byl jediným výrazem spojený s nemocí či handicapem, který se také nacházel v knize *Fotbalový anděl*, který Březinová překládá doslovně jako *idiotské nápady*.

Graf č. 7

5. Závěr

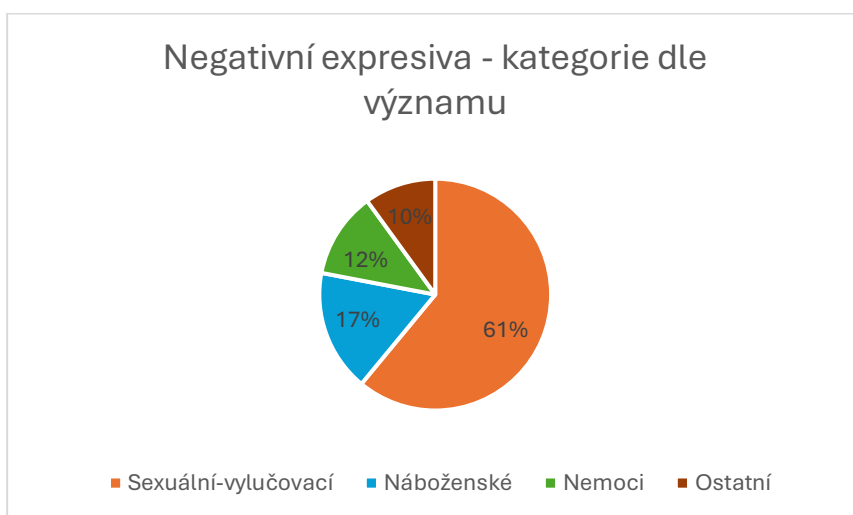
Negativní expresiva jsou specifickým druhem slov, které má každý jazyk velmi odlišný. Negativní expresiva, pod kterými rozumíme kletby, nadávky a vulgarismy, se používají k vyjádření postojů či emocí (většinou mluvčího) a zpravidla referují k určitému tabu či stigma v naší společnosti. Negativní expresiva se často užívají k jakémusi uvolnění či ventilu, ke kterému dochází při jejich vyslovení. Tyto výrazy jsou považovány za společensky nepřijatelné.

V analýze expresiv jsem se zaměřila na jejich rozčlenění do kategorií (kletby, nadávky a vulgarismy) a následně do významových podkategorií. Při podrobné analýze výrazů jsem zjistila několik různých faktů. I když se jedná o stejné výrazy v dánštině, jejich překlady se budou u různých překladatelek lišit, jelikož při překladu jde také o subjektivní pocit překladatele, jakým způsobem najít správný negativně expresivní výraz v češtině. Výrazy v dánštině se při převodu do češtiny nepřekládají z pravidla doslovně, a proto daná překladatelka musí najít vhodný ekvivalent v češtině. Je tedy velmi častá změna kategorie dle významu při převodu dánského expresiva do češtiny, např. z dánské náboženské kletby se může stát sexuálně-vylučovací kletba v češtině. Dále jsem taky zkoumala, zda je při převodu do češtiny zachována síla výrazu, zda není výraz moc expresivně slabý či silný. U několika příkladů jsem však na tento problém narazila a navrhla jsem vhodnou alternativu. Jelikož je mezi vybranými knihami od napsání časový rozdíl, lze si skvěle povšimnout, jak dochází k nárustu výskytu anglicismů v dílech obecně. Při překládání anglicismů do češtiny nebyl v žádném příkladu zachován anglický výraz a vše bylo přeloženo pomocí českého výrazu. Potvrzuje to úvodní domněnku, že negativních expresiv v podobě anglicismů se v češtině používá mnohem méně, a proto je překlad anglického výrazu vhodnější alternativou.

V práci jsem také chtěla zjistit, která ze tří hlavních kategorií negativních expresiv byla užívaná nejvíce. Ze všech devadesáti negativních expresiv byly kletby nejméně zastoupené ve všech dílech, a to pouze se 20 %. Kletby jsem v analýze rozdělila na sexuálně-vylučovací, náboženské, kletby spojené s nemocemi a kategorie ostatní. Z těchto čtyř skupin byly nejvíce nalezeny kletby náboženského typu a to ze 61 %. Náboženské výrazy, které se nejčastěji objevovaly v knihách, byly spojeny s *helvede* (peklo) a *fanden* (d'ábel). Vulgarismy se umístily na druhém místě, a to se 39 %. Opět vedly s 88 % vulgarismy z okruhu sexuálně-vylučovacího, které často obsahovaly *skide*, *lort*, *pis* a anglicismus *fuck*. Nejpočetnější skupinou mezi všemi negativními expresivy byly se 41 % nadávky. Nadávky byly rozděleny do čtyř kategorií – sexuálně-vylučovací, náboženské, nadávky spojené s nemocemi či handicapem a kategorie ostatní. Nejpočetnější byly nadávky ze sexuálně-vylučovacího okruhu, a to se 49 %.

Nejčastějšími byly nadávky obsahující buď *lord*, *skide*, *røven* nebo také velmi populární anglicismus *fuck* a slova od něj odvozená.

Můžeme tak zároveň odpovědět na otázku, která kategorie podle významu se nejčastěji užívá u všech devadesáti vybraných negativních expresiv. Na posledním místě se umístila kategorie ostatní, a to pouze s devíti výrazy (10 %). Na třetím místě skončila expresiva spojená s nemocí či handicapem se 12 %. Z devadesáti výrazů jich bylo pouhých jedenáct. Náboženská expresiva byla napočtena v počtu patnácti (17 %), a tudíž se umísťují na druhém místě. Však nejpočetnější kategorií, která vede ve velké míře, a to v počtu padesáti pěti z devadesáti celkových negativních expresiv, byla sexuálně-vylučovací negativní expresiva se 61 % negativní expresiva.

Graf č. 8

Analýza tedy potvrdila domněnku o rozdílnosti negativní expresivity v obou jazycích, neboť přímý překlad z jedné sémantické podkategorie do druhé (a to především z podkategorie náboženských negativních expresiv v dánštině) v druhém jazyce často ztrácí svou expresivní sílu, a dokonce někdy nedává smysl.

V závěru bych ještě jednou chtěla upozornit na skutečnost, že jsem si vědoma subjektivity v hodnocení míry expresivity v převedených výrazech. V dalším výzkumu by bylo možné například využít pro zhodnocení míry expresivity u vybraných výrazů větší množství rodilých mluvčích daných jazyků, což by můj výzkum obohatilo o objektivnější rys.

Literatura

Primární literatura

BENGTSSON, Jonas T. *Fra blokken: roman*. 1. udgave, 1. oplag. vyd. København: Politikens forlag, 2020. ISBN 978-87-400-5481-1.

BENGTSSON, Jonas T. *Ze sídliště*. Jana OVSKÁ, přel. Vydání první. vyd. Praha: Odeon, 2021. ISBN 978-80-207-2042-9.

HUSUM, Lars. *Mit venskab med Jesus Kristus: roman*. 1. bogklubudgave, 1. oplag. vyd. Kbh.: Gyldendals Bogklubber, 2009. ISBN 978-87-03-03388-4.

HUSUM, Lars a Lada HALOUNOVÁ. *Můj kámoš Ježíš*. Vydání první. vyd. Praha: Knižní klub, 2016. ISBN 978-80-242-5604-7.

NIELSEN, Hans-Jørgen. *Fodboldenglen: en beretning*. 2. udg., 1. opl. vyd. København: Tiderne Skifter, 1989. ISBN 978-87-7445-108-2.

NIELSEN, Hans Jørgen a Helena BŘEZINOVÁ. *Fotbalový anděl: zpráva*. Vyd. 1. vyd. Praha: Mladá Fronta, 2004. ISBN 978-80-204-1165-5.

Sekundární literatura

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 3, dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Nakl. Karolinum, 2001. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-246-0154-0.

ĐUROVIČ, Lubomír. *Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích*. . 1996

ERIKSEN TONSBORG, Signe. *Bandeord... UD & SE*. roč. 2010, č. 2

HEIDEMANN ANDERSEN, Margrethe a Marianne RATHJE. *Fuck, sgu og søreme*. . roč. 2005, č. 2 Juni

JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.

JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ a Jindřiška SVOBODOVÁ. *Jazyk moderátorů Událostí, hlavního zpravodajského pořadu České televize*. 1. vyd. Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-5125-1.

JØRGENSEN, J. Normann a Pia QUIST. *Unges sprog*. 1. udg. vyd. København: Hans Reitzels Forlag, 2008. ISBN 978-87-412-5099-1.

KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*. 1. vyd. vyd. Olomouc: Univ. Palackého, Pedagogická Fak, 2001. ISBN 978-80-244-0315-1.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upravené vyd. vyd. Praha: Apostrof, 2012. ISBN 978-80-87561-15-7.

LUND, Jørn a Rasmus BREGNHØI. *Og så tager vi den derfra*. 1. utg., 1. opl. vyd. København: Gads Forl, 2007. ISBN 978-87-12-04339-3.

MRHÁLEK, Petr. *Vulgarismy a jejich vnímání v českém a švédském prostředí*, Masarykova univerzita.

RATHJE, Marianne a Daisy S. GRANN. Unge og gamle holdninger til bandeord. . roč. 2011, č. 4

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Vyd. 1. vyd. Voznice: Leda, 2001. ISBN 978-80-85927-85-6.

SCHMIDT, Anders Thorup et al. *Mysteriet om fuck: En semantisk analyse af den emotive interjektion fuck i det danske sprog*. 2015

SØRENSEN, Rasmus Bo. Sgu- ikke længere et bandeord. [online]. 2011. Dostupné z: <https://www.information.dk/kultur/2011/05/sgu-laengere-bandeord>

ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha: Nakl. Československé akademie věd, 1961. Rozpravy Československé akademie věd 16.

Přílohy

Fotbalový anděl				
kletby	nadávký	vulgarismy	překlad cz	typ
		forpulede lam	podělanej hluk	sexuální vylučovací
		lyder ad helvede til på mig	zni dost na hovno	náboženské
	svinet		ten mamlas	ostatní
		idiotiske indfald	idiotské nápady	nemoci/handicap
		metafysisk pis	metafyzické srágoro	sexuální vylučovací
		at jeg har været ude at skide	Nějakou dobu jsem byl ve sračkách	sexuální vylučovací
	Rend mig i røven		polibte mi prdel	sexuální vylučovací
	ønsker dig til sidst ad helvede		posílám tě v duchu do horoucích pekel	náboženské
	dumme unge		hloupej prcku	handicap
		hun har bollet med Per	spala s Perem	sexuální vylučovací
		det gamle lort	věčný svrab	sexuální vylučovací
Hvad faen mand			Sakra, chlape	sexuální vylučovací
Hvad faen tror du			Kdo si hergot myslíš	sexuální vylučovací
		hos os signal for fiseformemhed	v našich uších to signalizuje snobskou nabubřelost	sexuální vylučovací
		i kæften lige sa beskide	hubu máme nevyváchanou	sexuální vylučovací
		vi hvergang giver ham et los i røven	mu stejně vždycky nakopeme prdel	sexuální vylučovací
	jeg bander...far ad helvede til		posílám svého otce do horoucích pekel	náboženské
		hvordan de...boller	jak spolu šoustají	sexuální vylučovací
	bander jeg hende		posílám ji ke všem čertům	náboženské
kan hun for helvede ikke indse			Copak ji hergotfix nedochází že	náboženské
		festen er gennemgående røvsyg	za večírek stojí obecně za vylíz	sexuální vylučovací
		prøve vi...at bolle stående	pokousíme se ve stoje šukat	sexuální vylučovací
		kan vi slettike finde ud af at bolle	nepovede se nám to ani tam	sexuální vylučovací
hvorfor faen har hun sidder			proč tam doprdele celej večer dřepí	sexuální vylučovací
	en bøvet fulderik		stupidní ožrala	nemoci/handicap
	en bøvet fulderik		stupidní ožrala	nemoci/handicap
	et større dumt svin		sebevětší hajzl	ostatní
	de forstår ikke en skid		Vědí úplný prd	sexuální vylučovací
kom så, for helvede			Tak hergot, do toho	náboženské
		Røven er da meget god.	prdel nemá špatnou	sexuální vylučovací

Příloha 1

Můj kámoš Ježíš				
kletby	nadávky	vulgarismy	příklad cz	typ
		fisse	frnda	sexuální/vylučovací
	klam		úchyl	ostatní
	dit lille svin		ty prase	ostatní
	Pismyrer		Ty sráči	sexuální/vylučovací
		pik	penis	sexuální/vylučovací
Hold kæft, hvor er du dygtig			zatraceně, ty seš tak šikovná	ostatní
	Béhnu		en luder	sexuální/vylučovací
		og pisse paa den	a počůraj ji	sexuální/vylučovací
		med min pisvaade jakke	s prochcanou bundou...	sexuální/vylučovací
	et korttidsføls		krátkodobýho pitomce	nemoci
	Fuck jer!		Odprejsknéte	sexuální/vylučovací
	Pis afl		Vystřel vocaď	sexuální/vylučovací
I er fandme ikke familie			Vy doprdele žádná rodina nejste.	náboženská v d., v čj- vyluč
Jeg taler fandme, som jeg har lyst til.			Budu si tu doprdele mluvit, jak se mi zachce.	náboženská v d., v čj- vyluč
	Du er godt nok en nar, hva'		Vy jste taky dobrej magor, co	Nemoci
	Du er en idiot		Jste idiot	nemoci
	Han kalder mig en horeunge		Nadává mi do cour	sexuální/vylučovací
Fuck!			Doprdele!	sexuální/vylučovací
		Kneppede du Ditte?	Šukali jste s Ditte?	sexuální/vylučovací
	en tyk nisse		tlustej skřet	ostatní
		Tager du piss paa mig?	Děláš si ze mé prdel?	sexuální/vylučovací
	Du ligner jo lort		Vypadáš jako pytel sraček	sexuální/vylučovací
		Jeg fatter ikke en bjælde.	Nechápu ani hovno	sexuální/vylučovací
		at få ham til at holde sin kæft	aby ho donutila držet hubu	ostatní
	jeg er ikke fed, din nar.		Nejsem tlustá, hlupáčku	nemoci
Hvor fanden kan jeg være?			Kde krucinál může vézet?	náboženské
Hvor fanden er der i vejen?			Co s tebou sakra je	náboženské
		lortepiller	prášky na hovno	sexuální/vylučovací
	en lille lort		mřhavej parchant	v d. -vyluč???
		altså politisk en skidt første m	takže politicky stojí ten první māj za hovno	sexuální/vylučovací

Příloha 2

Ze sidliště				
kletby	nadávky	vulgarismy	příklad cz	typ
		skide	zasraný	sexuální/vylučovací
		saa fucking cool	tak zasraně cool	sexuální/vylučovací
Det siger han sgu			Prostě to řekne	náboženské
	kortklippet idiot		nakrátko ostříhaný idiot	nemoci
Shit			Doprdele	sexuální/vylučovací
	du ved virkelig ikke en skid		Ty viš vážně hovno	sexuální/vylučovací
	Du er saa fuld af lort		Ty si sama sračka Danny	sexuální/vylučovací
		saa han holder sin kæft	tak drží hubu	ostatní
		min lort	moje hovna	sexuální/vylučovací
Fuck			Kurva	sexuální/vylučovací
	Du ved ikke en skid		Viš hovno	sexuální/vylučovací
	Svinet er her!		Svině je tady!	ostatní
	Fucking Lille-Niels		Zasranej Nielsánek	sexuální/vylučovací
		Ikke en skid	Leda tak hovno	sexuální/vylučovací
	Nej, din idiot		Ne, ty vole	nemoci
Fuck			Doprdele	sexuální/vylučovací
	fuckhoved		vyjebanče	sexuální/vylučovací
		Fucker du med os	Děláš si z nás prdel	sexuální/vylučovací
	Du er saa fucking dum		Ty jseš kurva tak blbej	sexuální/vylučovací
For helvede			Do prdele	Náboženská ale v čj vyluč
		det skide hus	zasranej domeček	sexuální/vylučovací
Fuck! Tillykke og fuck.			Do prdele. gratuluju, do prdele	sexuální/vylučovací
		lugte pis	cítí chcanky	sexuální/vylučovací
		gennemknepe	rozjebu	sexuální/vylučovací
	en kæk tatoveret idiot.		veselej potetovanej idiot.	nemoci
	din mor er en luder		tvoje máma je děvka	sexuální/vylučovací
	din far sutter hestepik		tvůj táta kouří péro koním	sexuální/vylučovací
		Danny lavede alt lortet med	Danny dělla hovadiny s nim..	sexuální/vylučovací
Fuck			Sakra	sexuální/vylučovací
	Douchebag, hvisker Erik til Malik		Kretěn, zašeptá Erik Malikovi	sexuální/vylučovací

Příloha 3